

Proměny knihovnické profese

Praha, 14. 5. 2018

Příprava odvětví na změny důchodového systému

Vít Richter

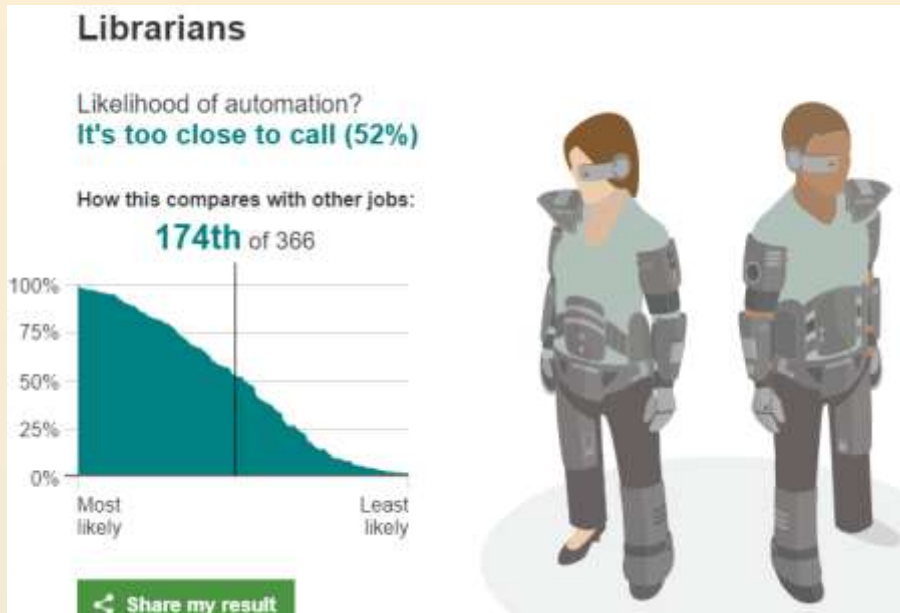
Národní knihovna ČR

vit.richter@nkp.cz

Dvě témata

- **Knihovníci dnes – výsledky analýzy věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven**
- **Proměny knihovnické profese**

Vezme vám robot vaši práci?

Will “Young Adult Librarian” be Replaced By Robots?

65% Chance of Automation

“Young Adult Librarian” will maybe be replaced by robots.

This job is ranked **#360** out of **#702**, where higher means less likely to be replaced.

Care to share? Click for Facebook, Twitter, LinkedIn, or XING. 👍

FREY, Carl Benedikt a Michael A. OSBORNE.
***THE FUTURE OF EMPLOYMENT:
HOW SUSCEPTIBLE ARE JOBS TO COMPUTERISATION?***

Účast v průzkumu – květen 2016

Typ knihovny	Účastnilo se průzkumu	% z celku
Veřejné knihovny do 5 prac. míst	500	75%
Veřejné knihovny více než 5 prac. míst	89	77%
Krajské knihovny (včetně NK)	15	100%
Ústřední specializované knihovny	3	60%
Vysokoškolské knihovny	32	49%
Knihovny ústavu AVČR nebo jiných v.ú.	25	42%
Lékařské knihovny	36	32%
Knihovny muzeí galerií	32	14%
Jiné specializované	16	
Celkem	748	

Předmětem šetření byl 5 052 úvazků

Srovnání účasti-nešetřili jsme letos malé obecní neprofesionální knihovny

Typ knihovny	rok 2011	rok 2016
Obecní knihovny	320	186
Městské knihovny do 5 000 obyvatel	143	188
Městské knihovny 5 001 – 20 000 obyvatel	142	166
Městské knihovny 20 001 – 100 000 obyvatel	53	45
Městské knihovny nad 100 000 obyvatel	4	4
Krajské knihovny	14	15
Veřejné knihovny celkem	676	604
Ústřední specializované knihovny	6	3
Vysokoškolské knihovny	42	32
Knihovny ústavu AVČR	25	25
Lékařské knihovny	35	36
Muzejní knihovny	63	32
Ostatní specializované knihovny	15	16
Specializované knihovny celkem	186	144
Celkem	862	748

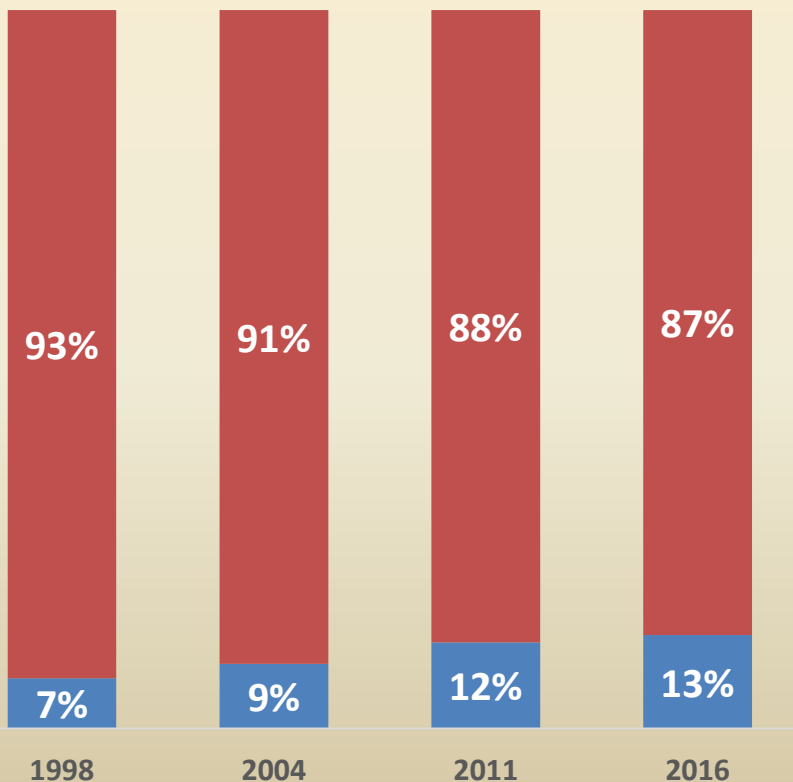
Knihovník je především žena!

Genderového rozložení pracovníků knihoven

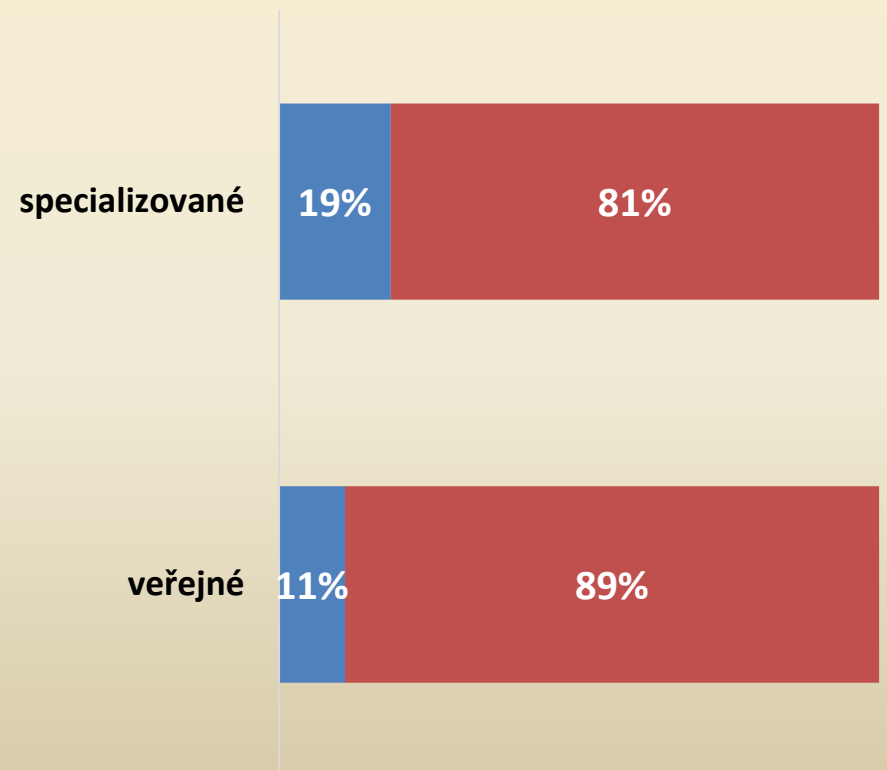
Trend genderového rozložení pracovníků knihoven

■ Muži ■ Ženy

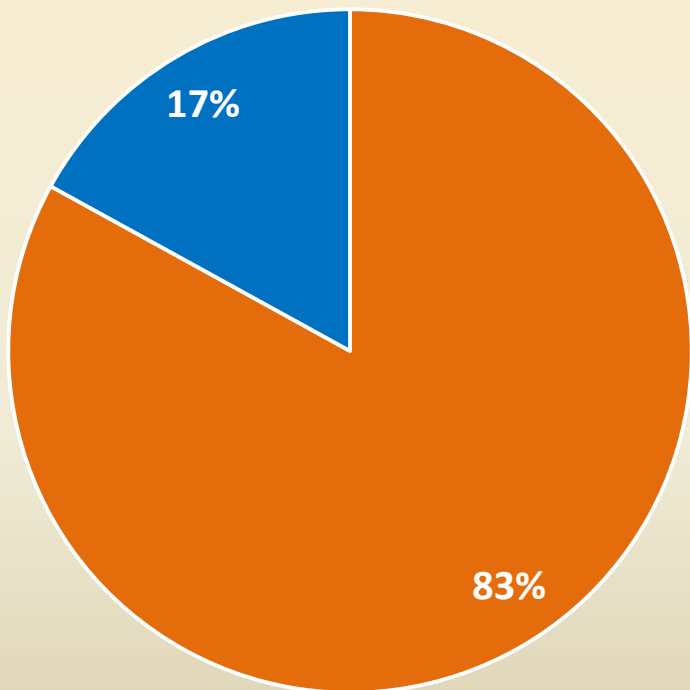
Genderové rozložení pracovníků knihoven

■ Muži ■ Ženy

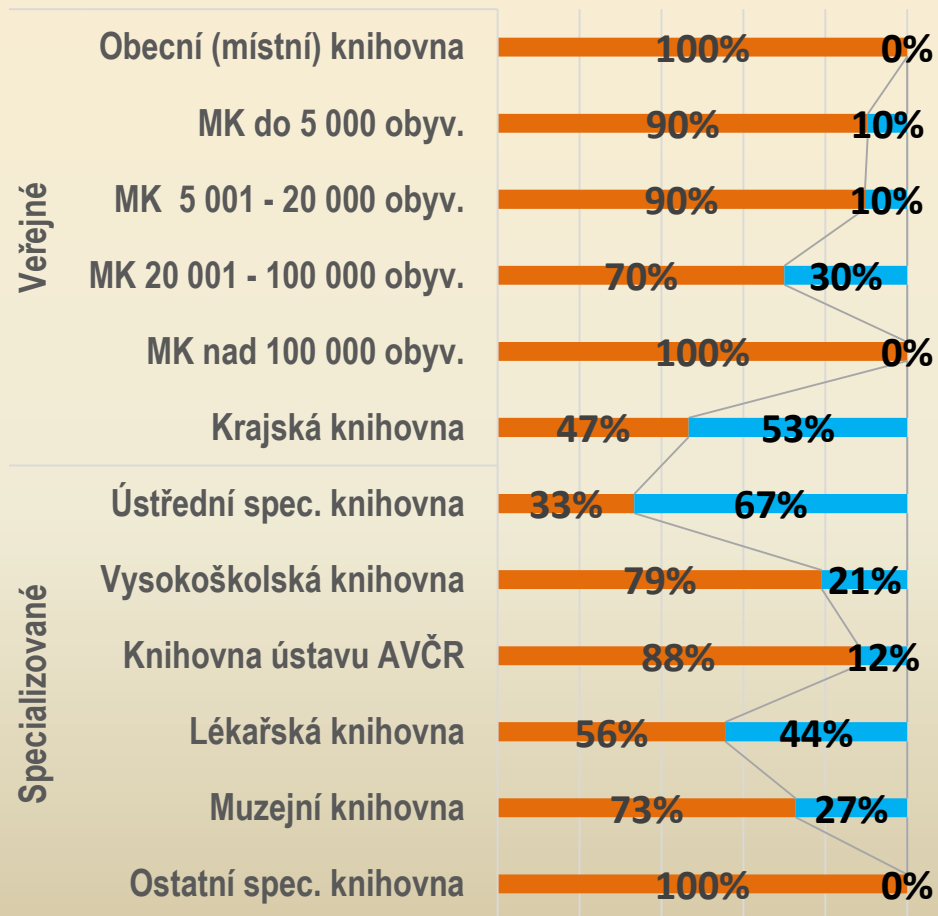
Genderové rozdělení ředitelů/vedoucích knihoven

■ % žen ■ % mužů

■ % žen ■ % mužů

0% 20% 40% 60% 80% 100%

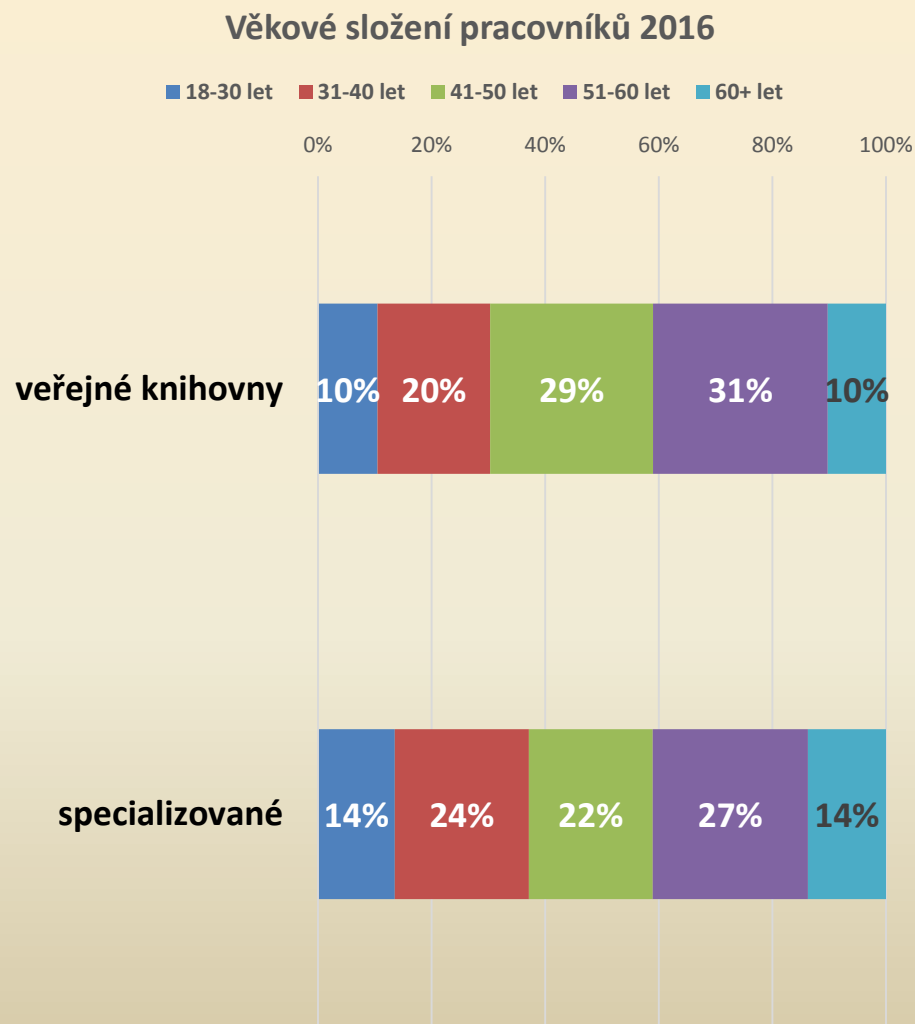
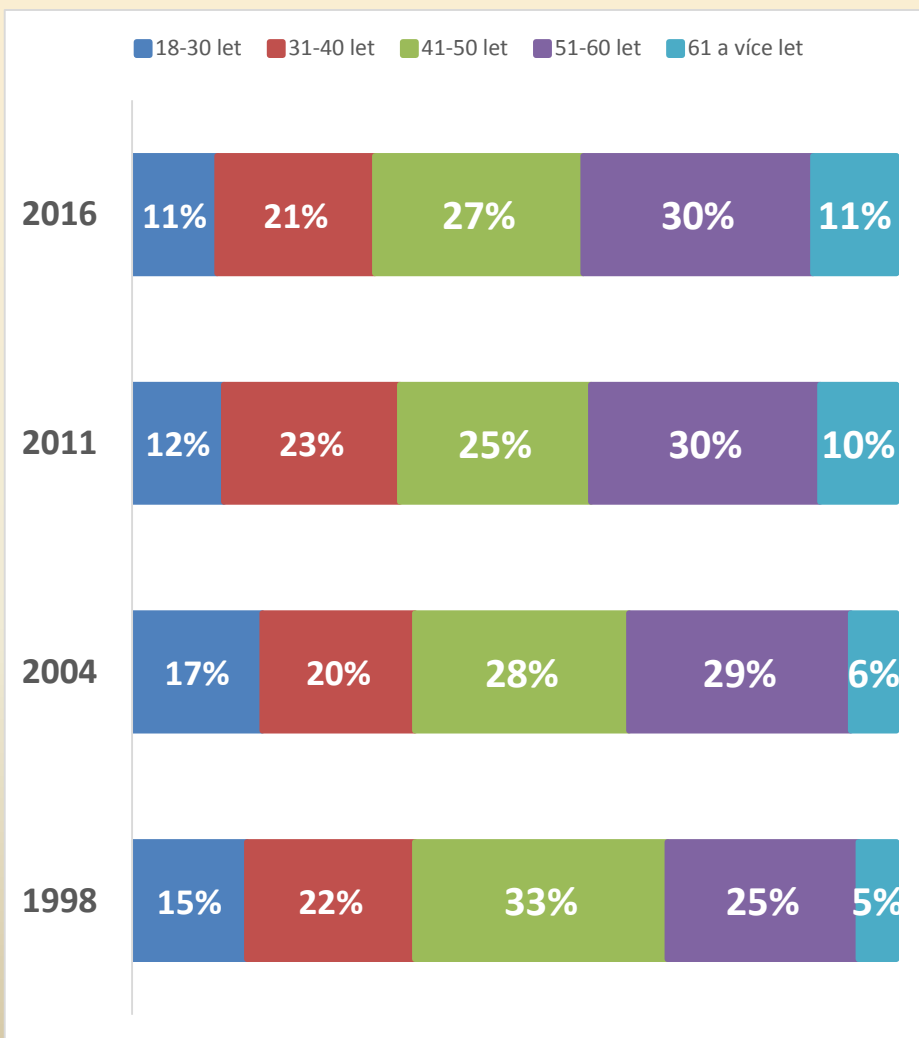

Trochu stárneme...

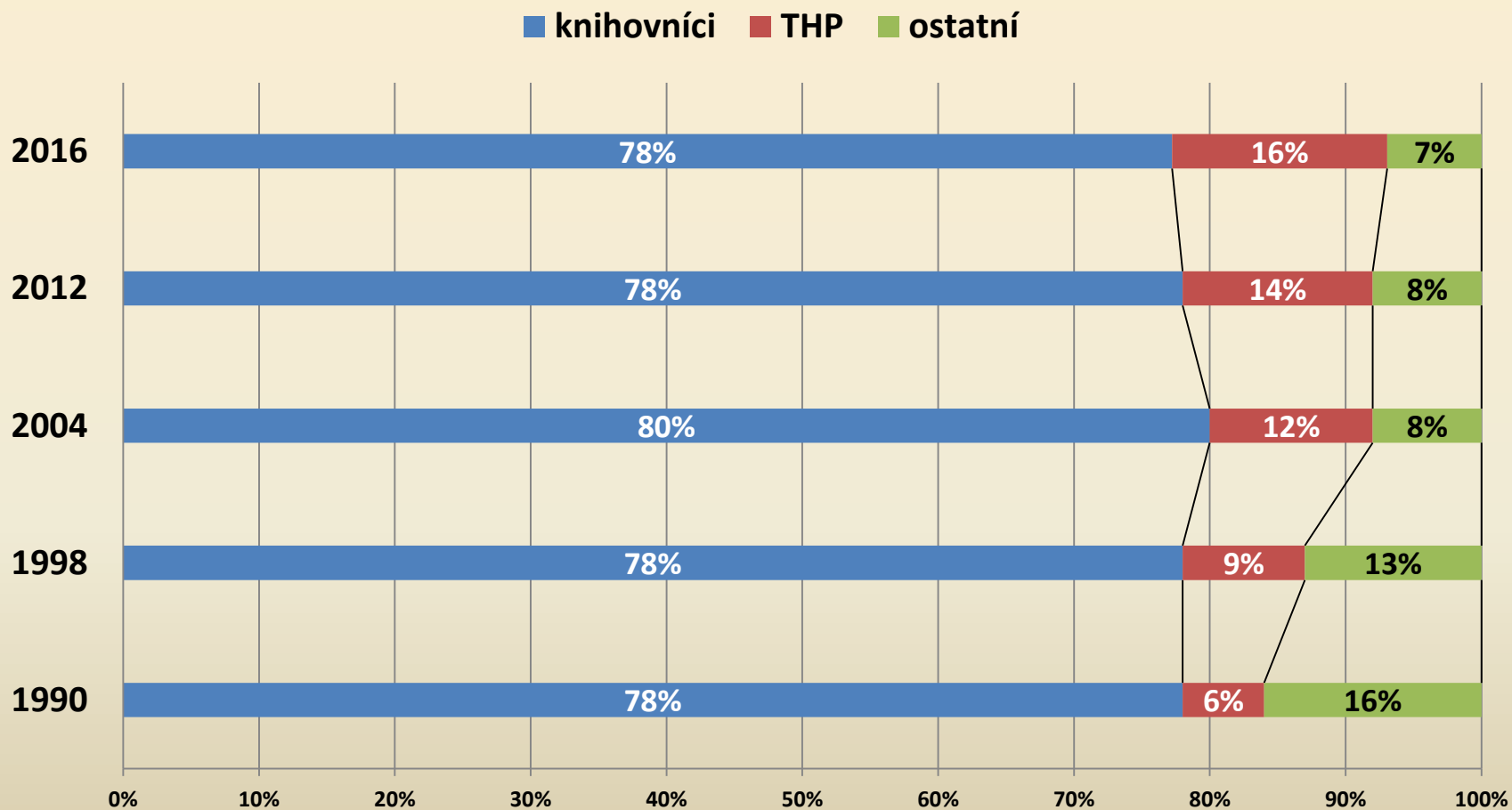
Věkové složení pracovníků knihoven

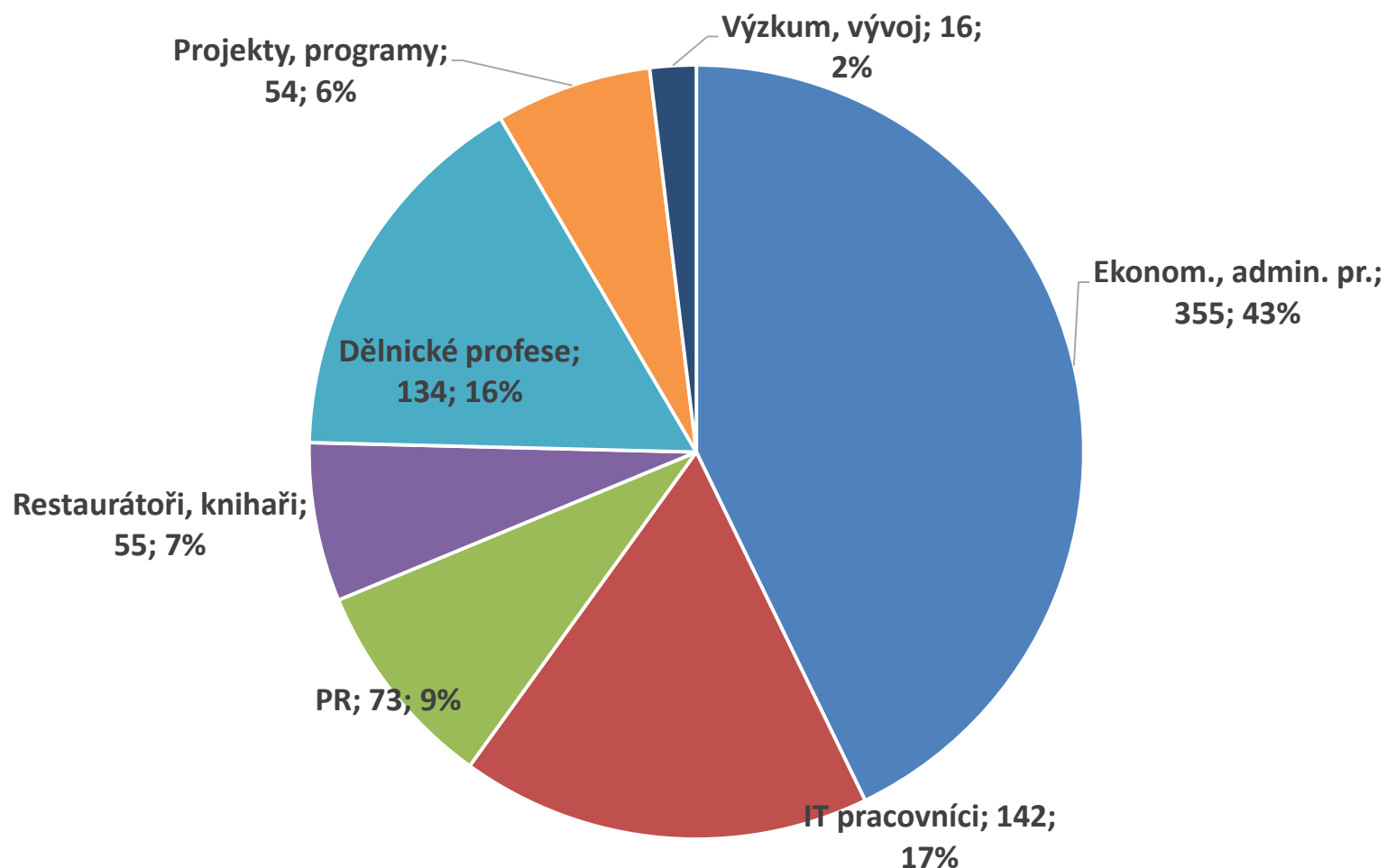
Knihovníci a ostatní povolání v knihovnách

Vývoj profesní struktury zaměstnanců knihoven

Profesní složení ostatních pracovníků 2016

Profesní složení ostatních pracovníků 2016

Veřejné

Účetní	78
Správce ICT	76
Technický pracovník	61
Administrativní pracovník	43
Pracovník vztahů k veřejnosti	40
Mzdový účetní	38
Skladník	33
Knihář	32
Koordinační, projekt., program. prac.	24
Rozpočtář	23
Produkční, program. a kult. vých. prac.	22
Personalista	21

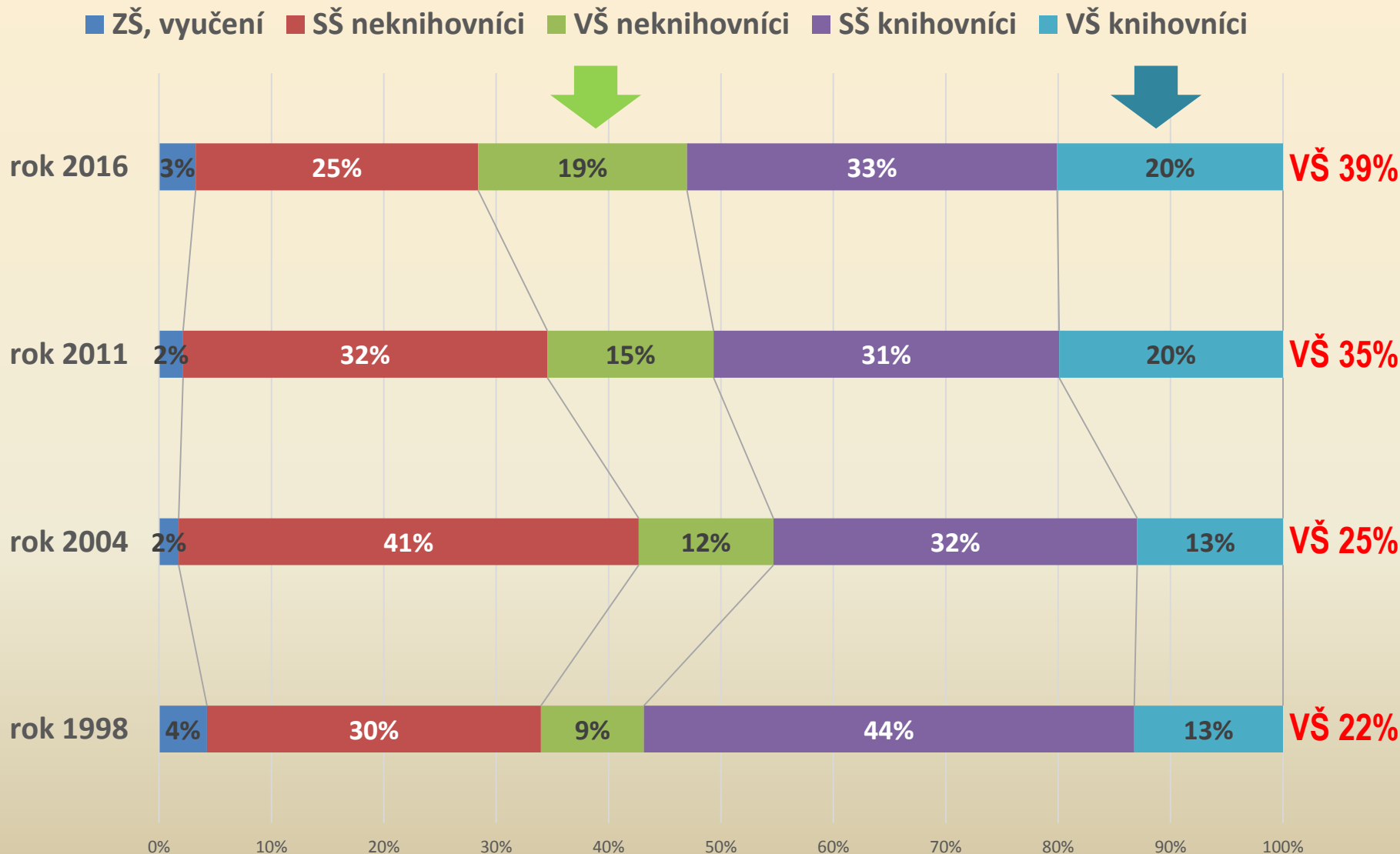
Specializované

Správce ICT	19
Administrativní pracovník	15
Účetní	8
Operátor ICT	8
Referent majetkové správy	6
Skladník	6
Pracovník vztahů k veřejnosti	6
Finanční referent	6
Koordinační, projekt., program. prac.	5
Personalista	4
Technický redaktor	4
Systemový inženýr	4

Vzdělání knihovníků

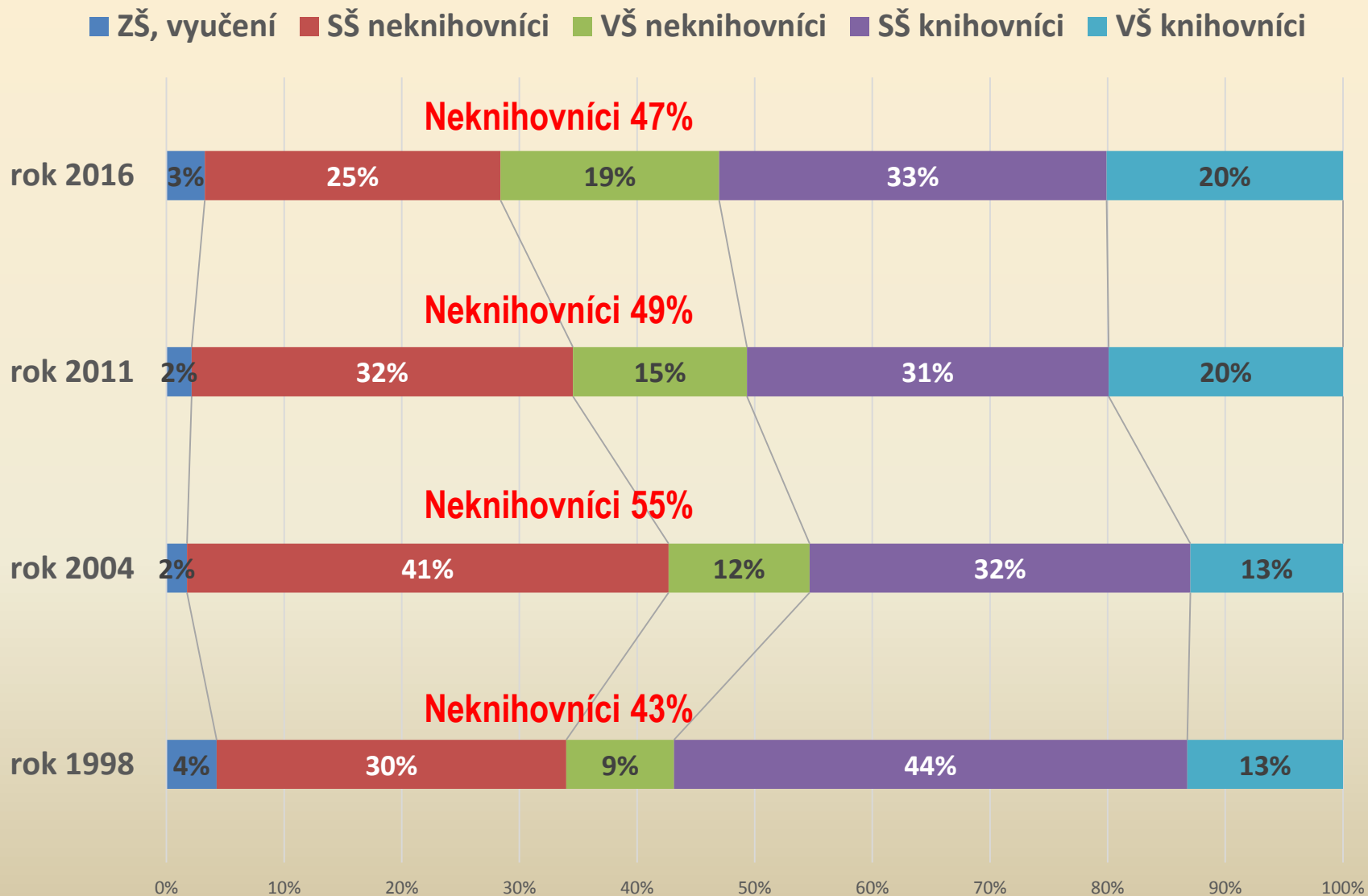

Vzdělání: knihovníci a neknihovníci - trendy %

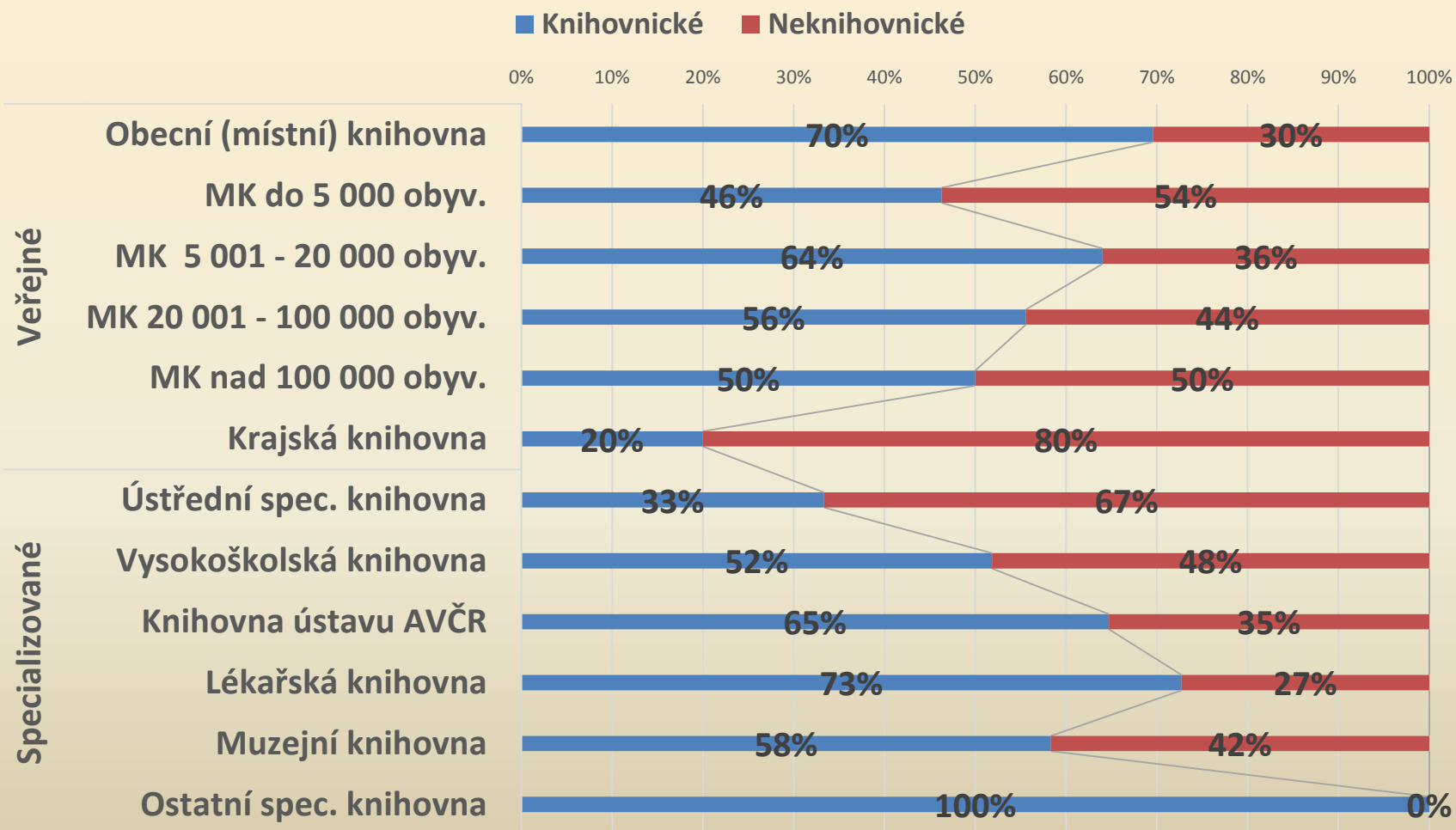

Vzdělání: knihovníci a neknihovníci - trendy %

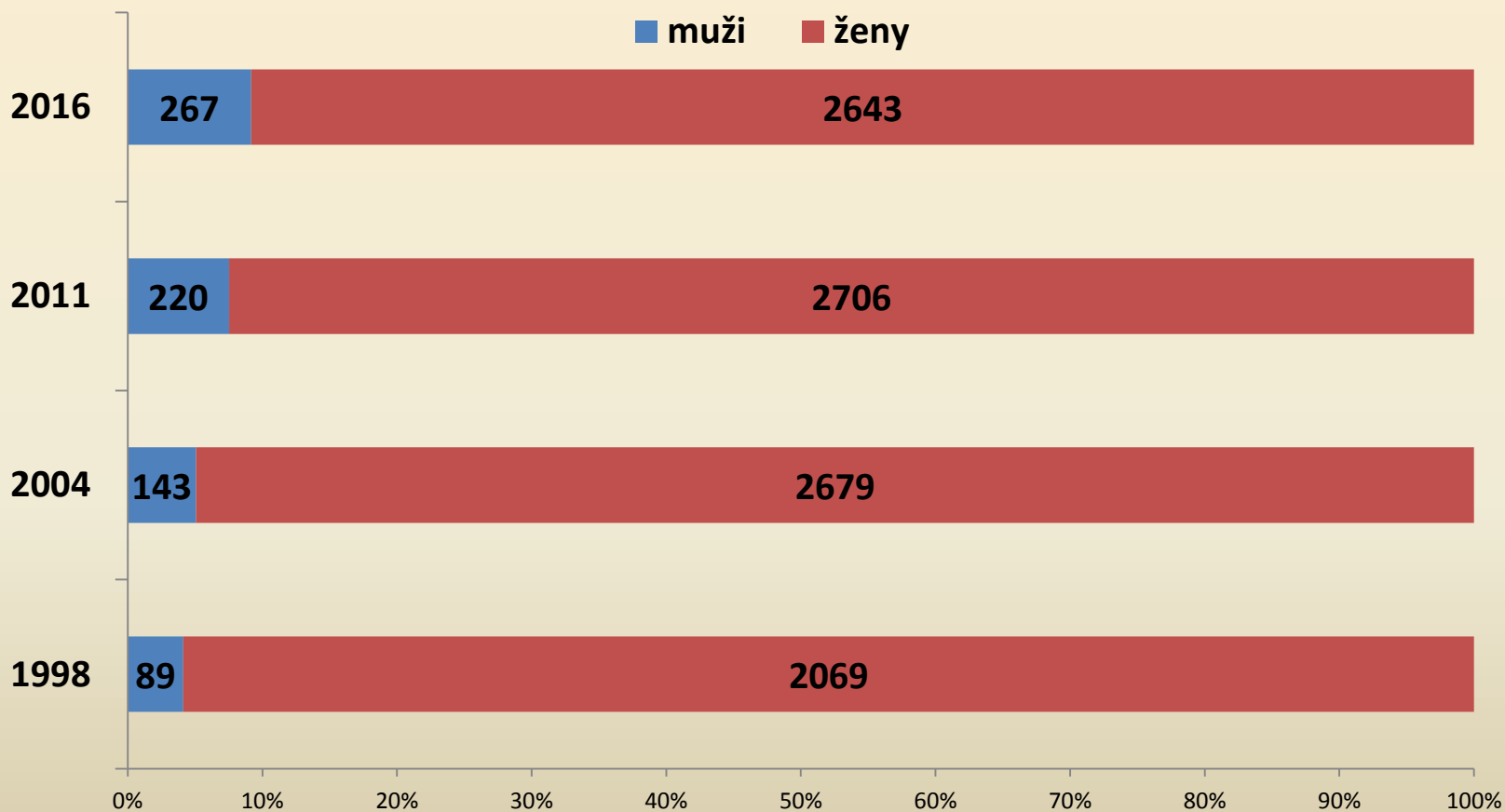
Vzdělání: knihovníci a neknihovníci – ředitelé/vedoucí knihoven 2016

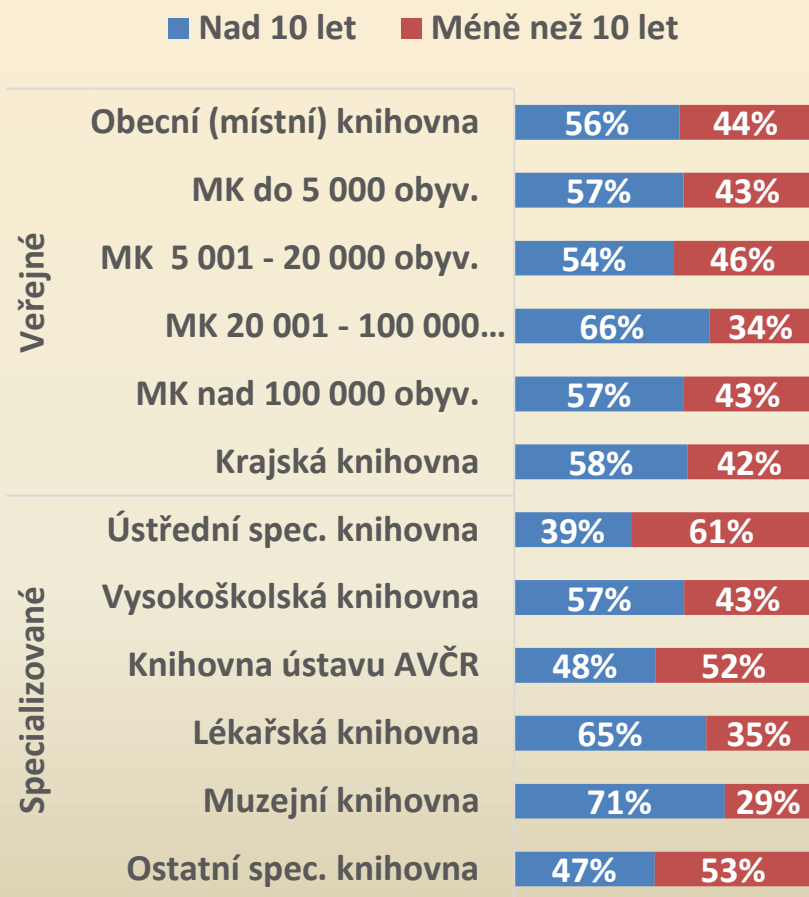
Máme své knihovny rádi

Počet pracovníků zaměstnaných v knihovnách více než 10 let

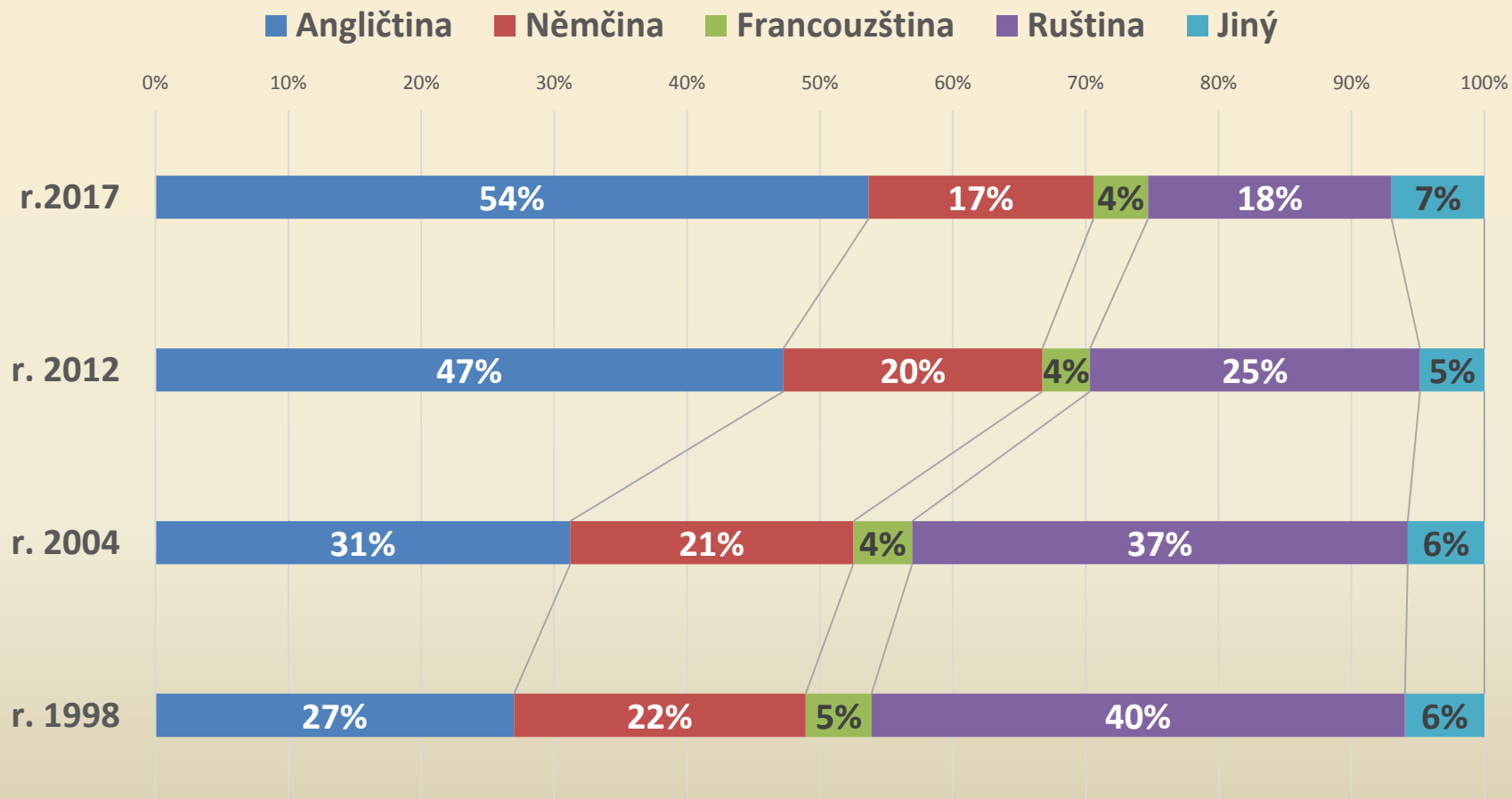
Pracovníci zaměstnaní v knihovně více než 10 let

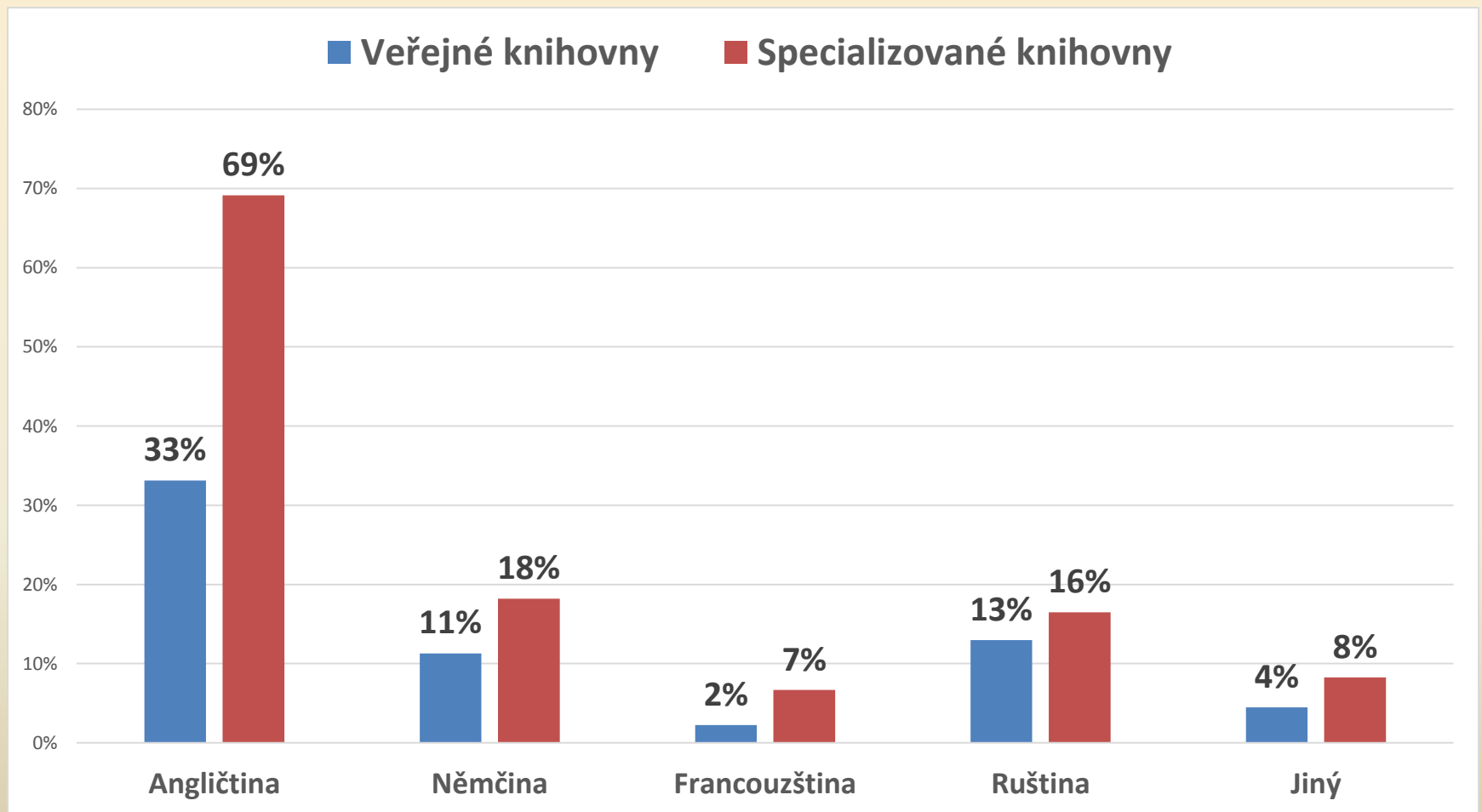
Jazykové vzdělání

Jaké jazyky umí knihovníci %

Znalost cizích jazyků

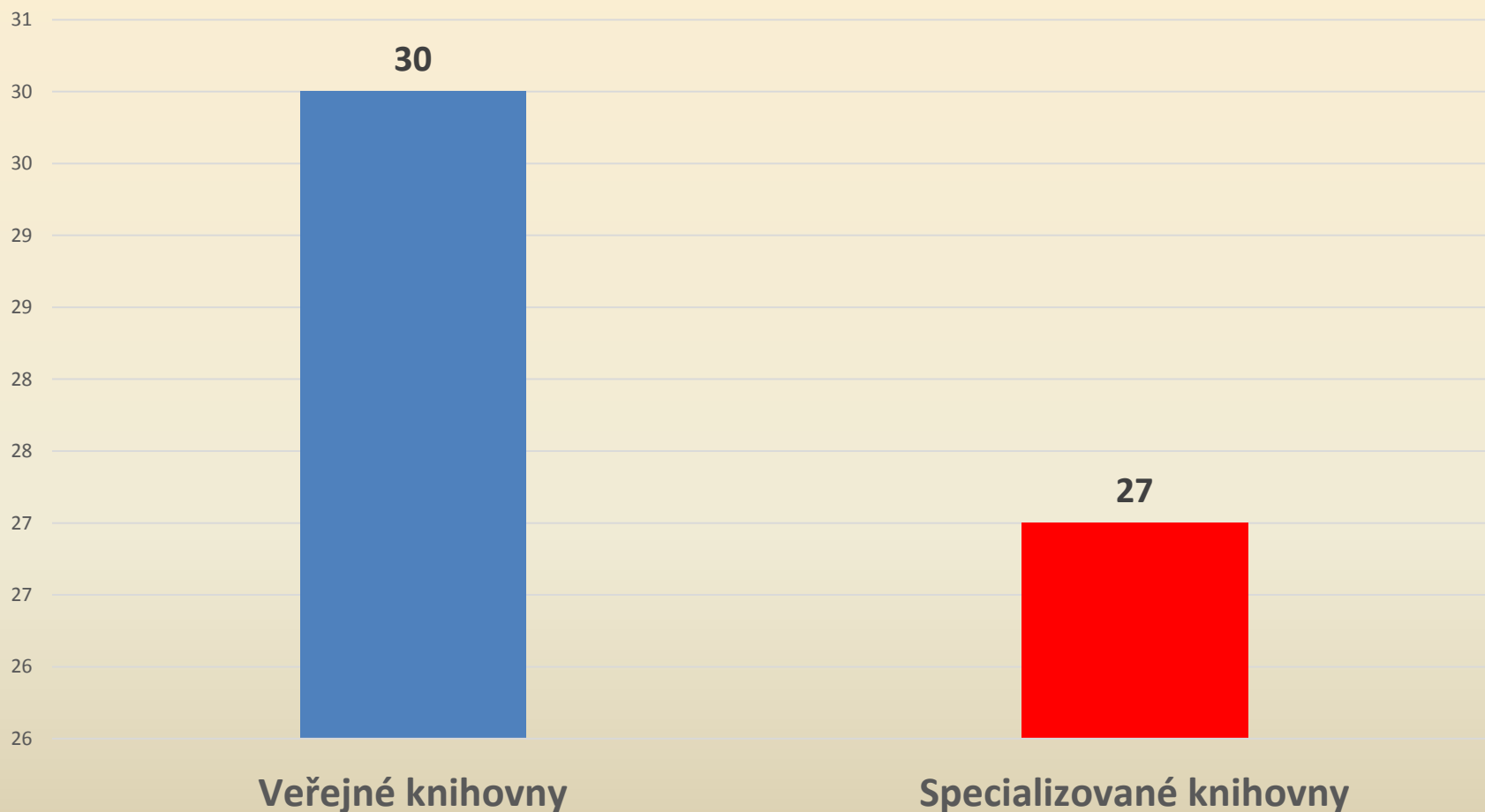

Celoživotní vzdělávání

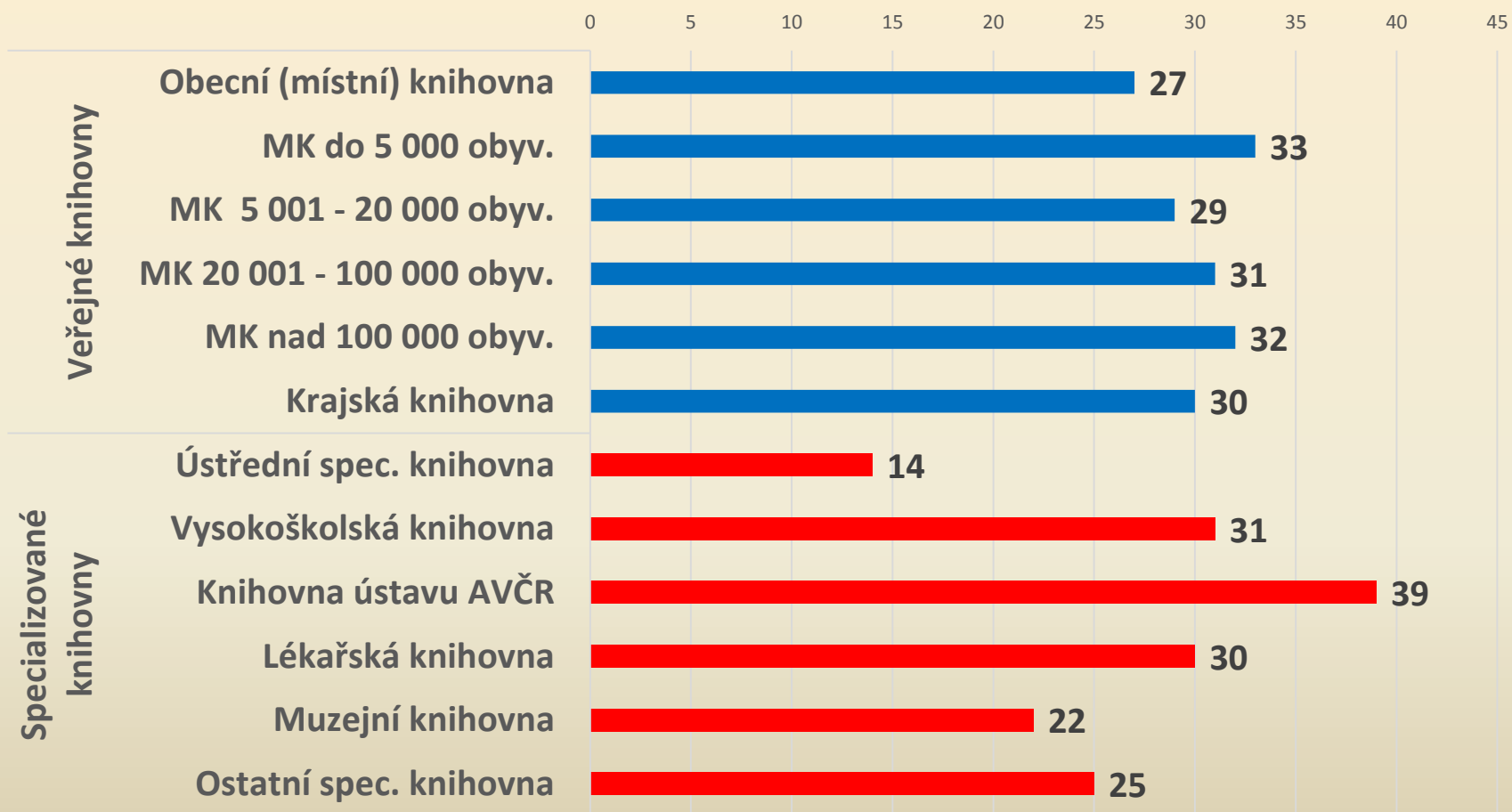

Průměrný počet hodin vzdělávání knihovníků/rok

Doporučený standard: 48 hodin/rok

Průměrný počet hodin vzdělávání knihovníků/rok

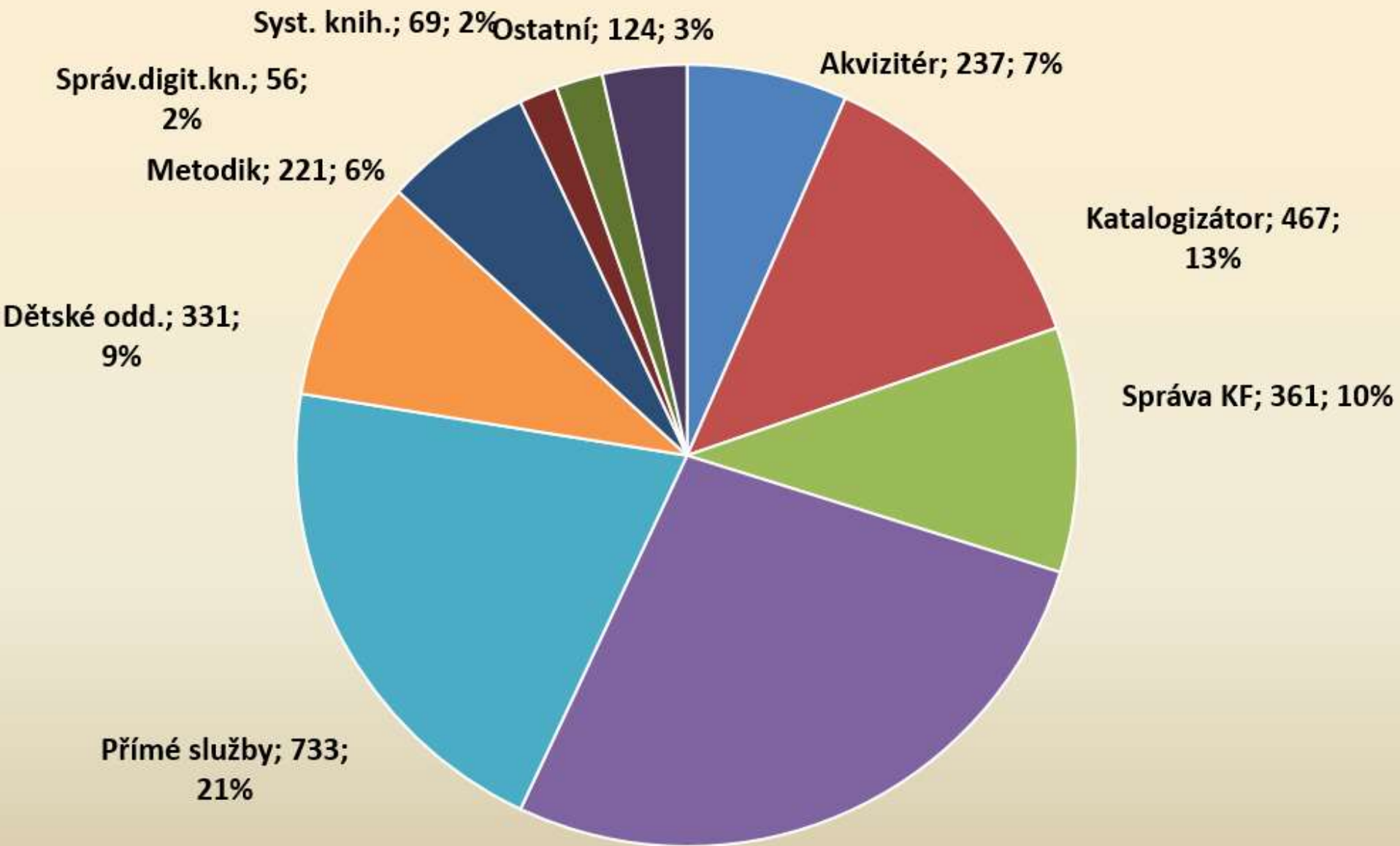
Knihovnické specializace

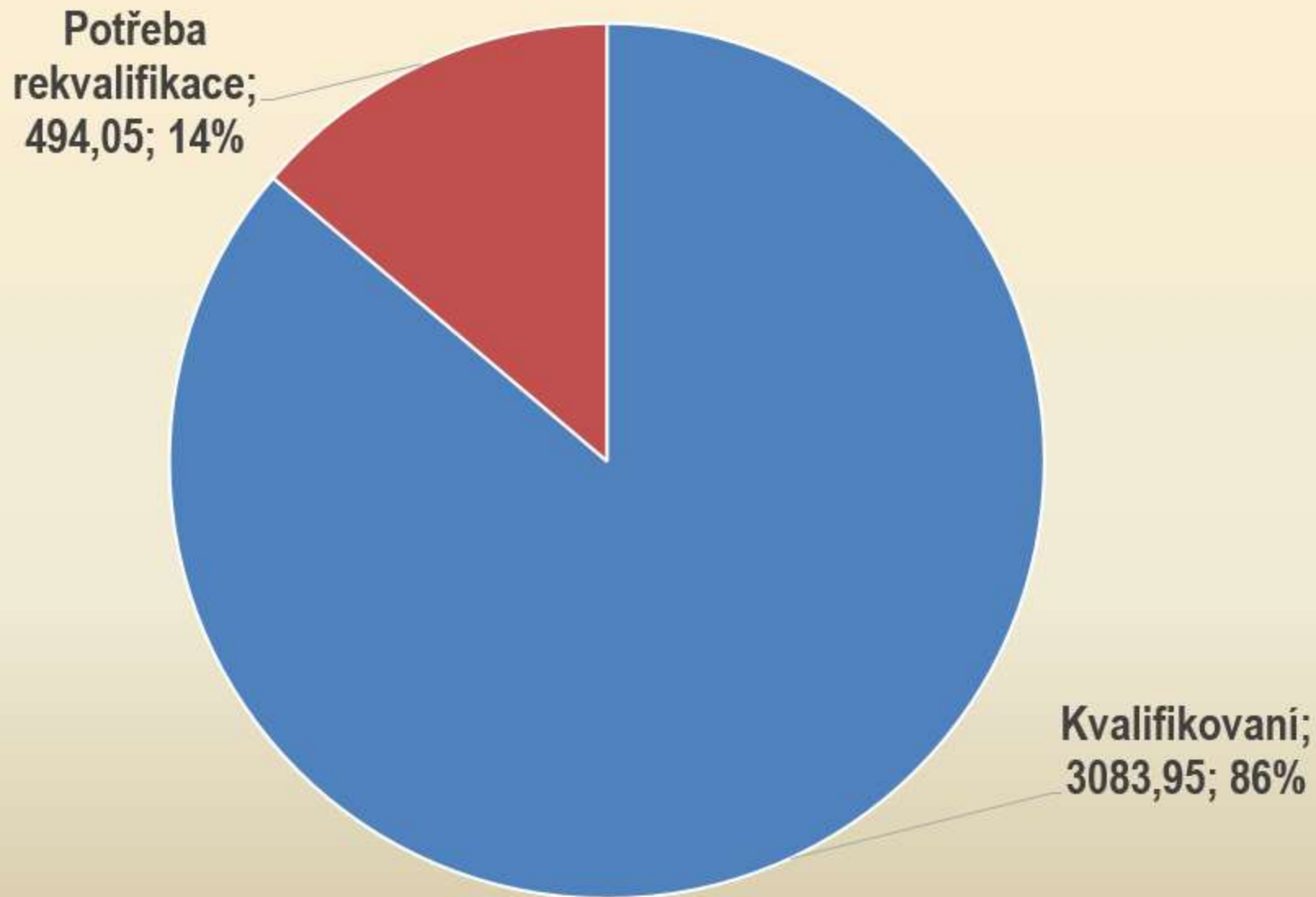
Počet úvazků v dílčích knihovnických profesích

	Veřejné	Specializované	Celkem
Akvizitér	164	91	256
Katalogizátor	326	185	511
Správa KF	250	117	366
Referenční knihovník	785	188	973
Přímé služby	576	160	736
Dětské odd.	263	0	263
Metodik	152	26	178
Správ.digit.knihovny	44	21	65
Systémový knihovník	25	43	68
Ostatní	97	61	158
Celkem	2682	892	3574

Rozložení knihovnických pozic - všechny knihovny

Potřeba rekvalifikace

Počet úvazků v dílčích knihovnických profesích

	Celkem úvazků	Potřeba rekvalifikace	Potřeba rekvalifikace
Akvizitér	256	20	8%
Katalogizátor	511	51	10%
Správa KF	366	41	11%
Referenční knihovník	973	176	18%
Přímé služby	736	96	13%
Dětské odd.	263	59	22%
Metodik	178	20	11%
Správ. digit. knihovny	65	13	20%
Systémový knihovník	68	5	7%
Ostatní	158	15	9%
Celkem	3574	494	14%

Jak nás platí Uživíme se?

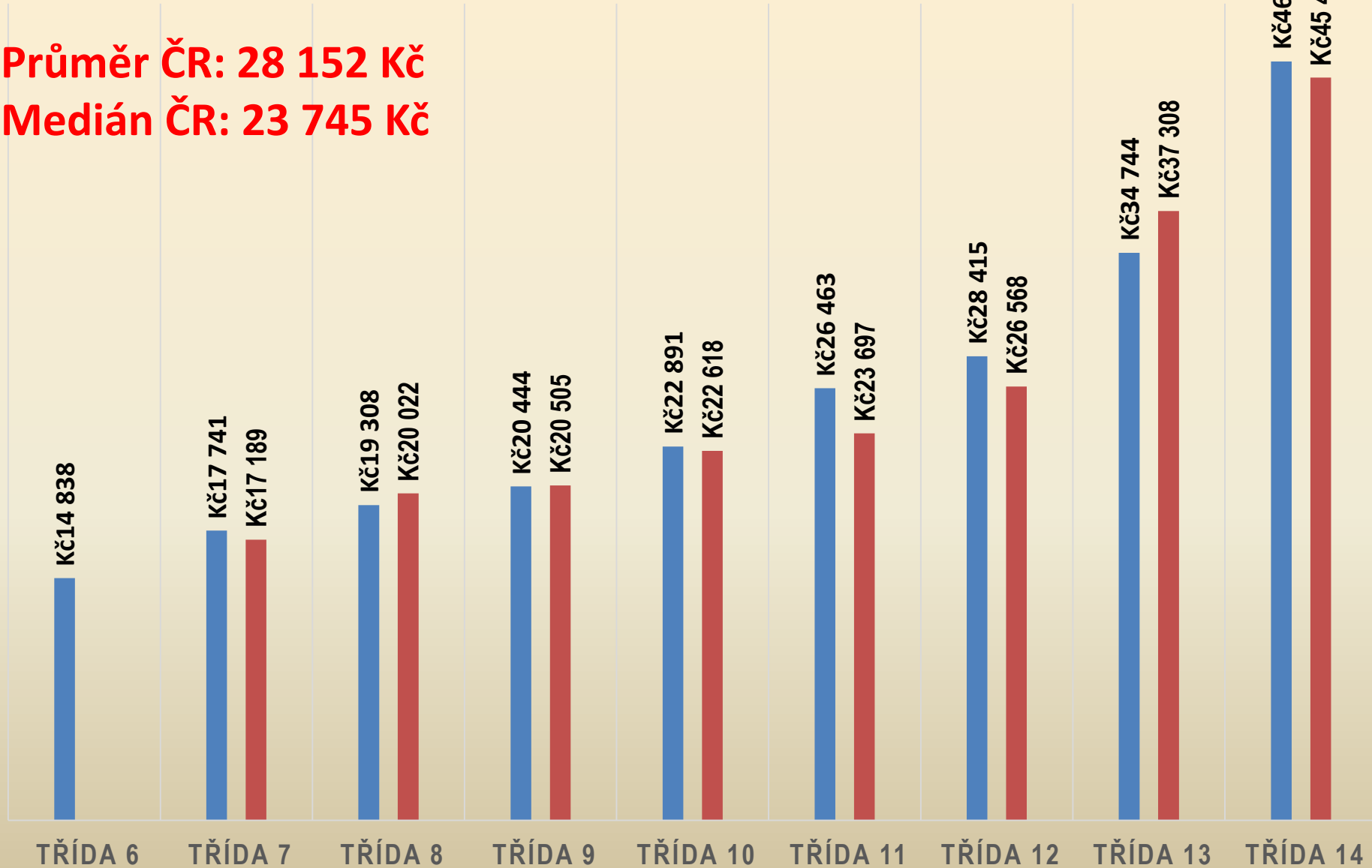

93 % pracovníků knihoven nedosáhne na průměrný plat

PRŮMĚRNÉ PLATY KNIHOVNÍKŮ 2016

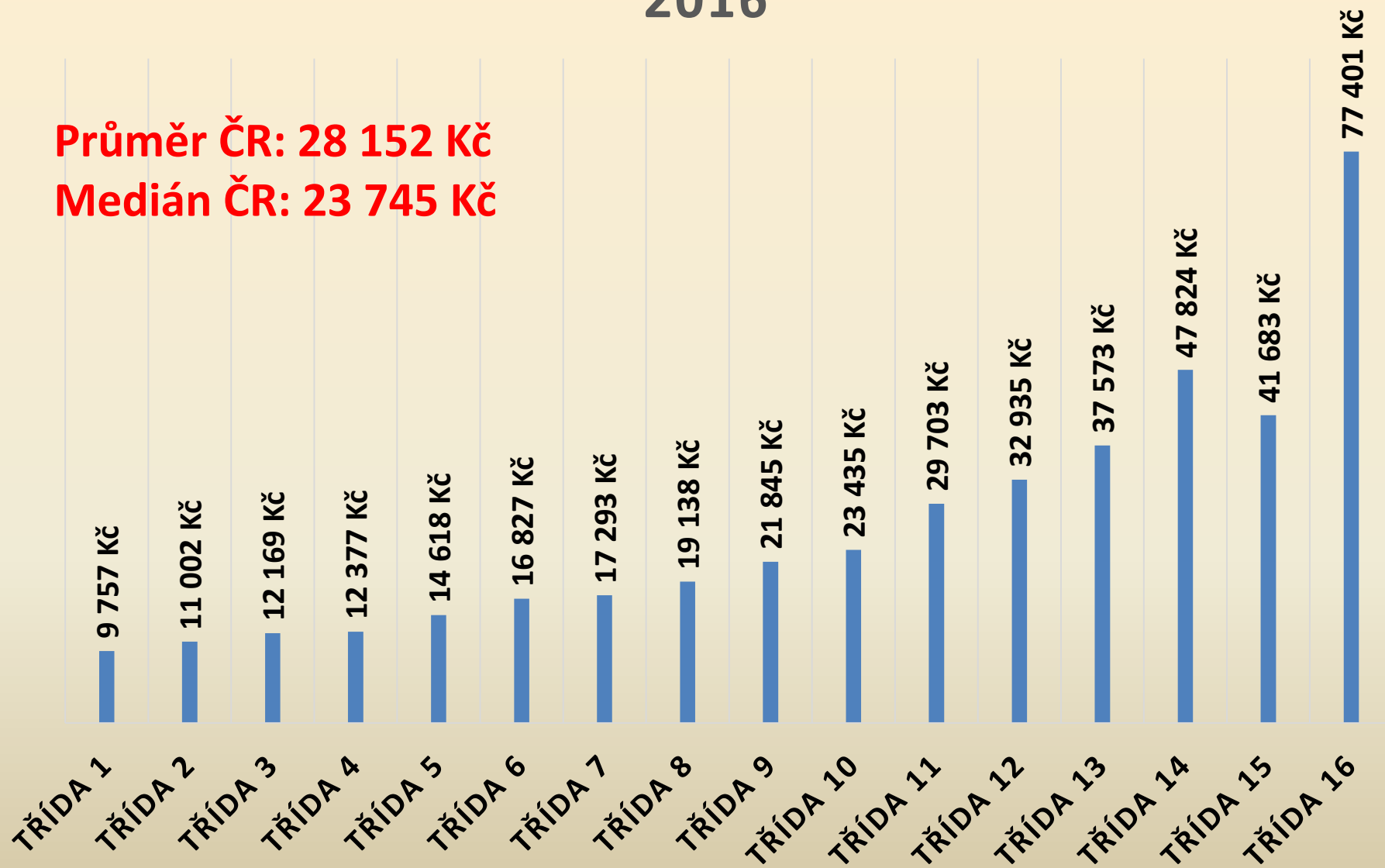
■ Veřejné knihovny ■ Specializované knihovny

Průměr ČR: 28 152 Kč
Medián ČR: 23 745 Kč

PRŮMĚRNÝ PLAT - OSTATNÍ PRACOVNÍCI 2016

Průměr ČR: 28 152 Kč
Medián ČR: 23 745 Kč

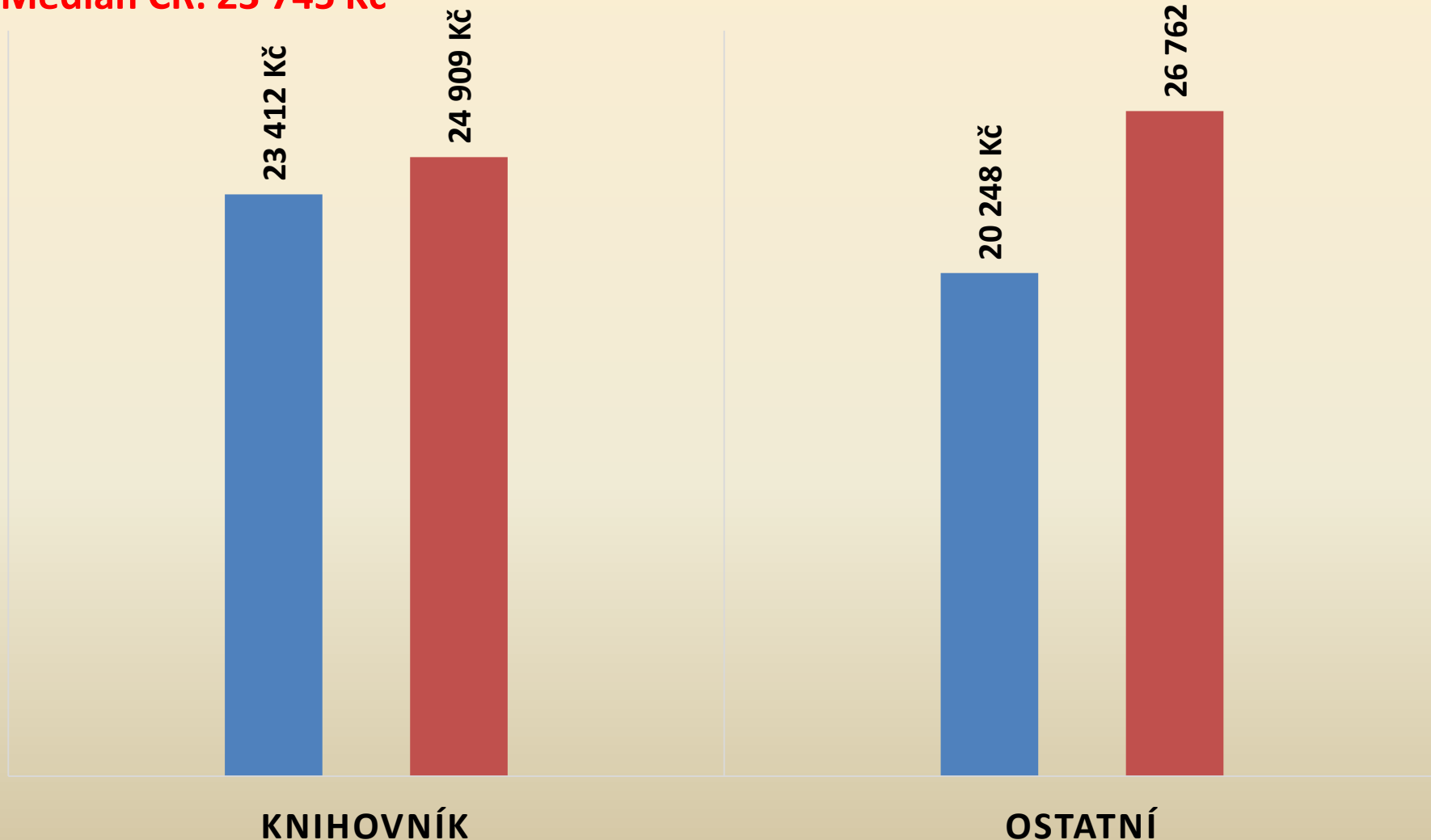
PRŮMĚRNÉ MZDY - VYSOKOŠKOLSKÉ KNIHOVNY A KNIHOVNY AV ČR

Průměr ČR: 28 152 Kč

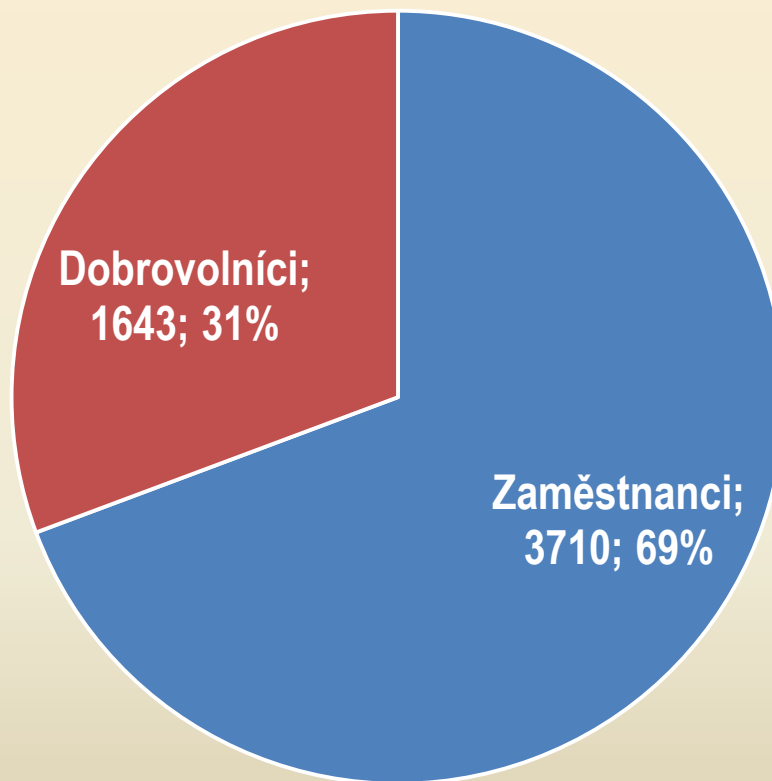
Medián ČR: 23 745 Kč

■ Středoškolák

■ Vysokoškolák

Pracovníci knihoven

Obecné trendy

Současný stav		Co dělat?
Stárneme		Umíme pracovat se staršími
Knihovnictví je ženská profese		Výšší nároky na obnovu kvalifikace
V knihovnách pracuje hodně lidí z jiných oborů		Větší nabídka rekvalifikace
Málo se rekvalifikujeme		Zpřísnit podmínky
Pracujeme v knihovnách hodně dlouho		Výšší nároky na obnovu kvalifikace
Máme nízké platy		Nabízet benefity

Proměny knihovnické profese

Změna paradigmatu:

*Knihovna již není definována jen jako
budova nebo fyzické úložiště, které
obsahuje informace*

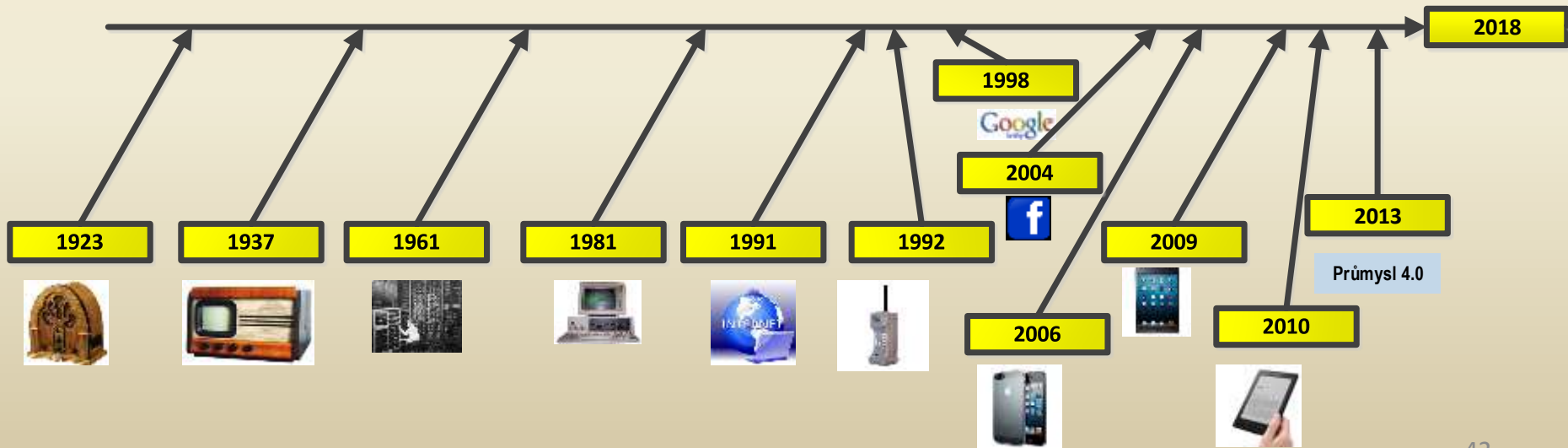
ICT mění naše životy, náš svět, naše knihovny...

- Digitalizace - 4. průmyslová revoluce – robotizace – sociální sítě – internet věcí, big data...
- Lidé a ICT - změna v komunikaci informací: vyhledávání, přístup, využívání
- Změna základního paradigmatu funkcí knihovny:
  - sběr, organizace, uchování, šíření informací
  - požadavky a chování uživatelů
- Nové prostředí globální knihovny
- Nový přístup k práci a poskytování služeb
- Změny role knihovníků při poskytování informací

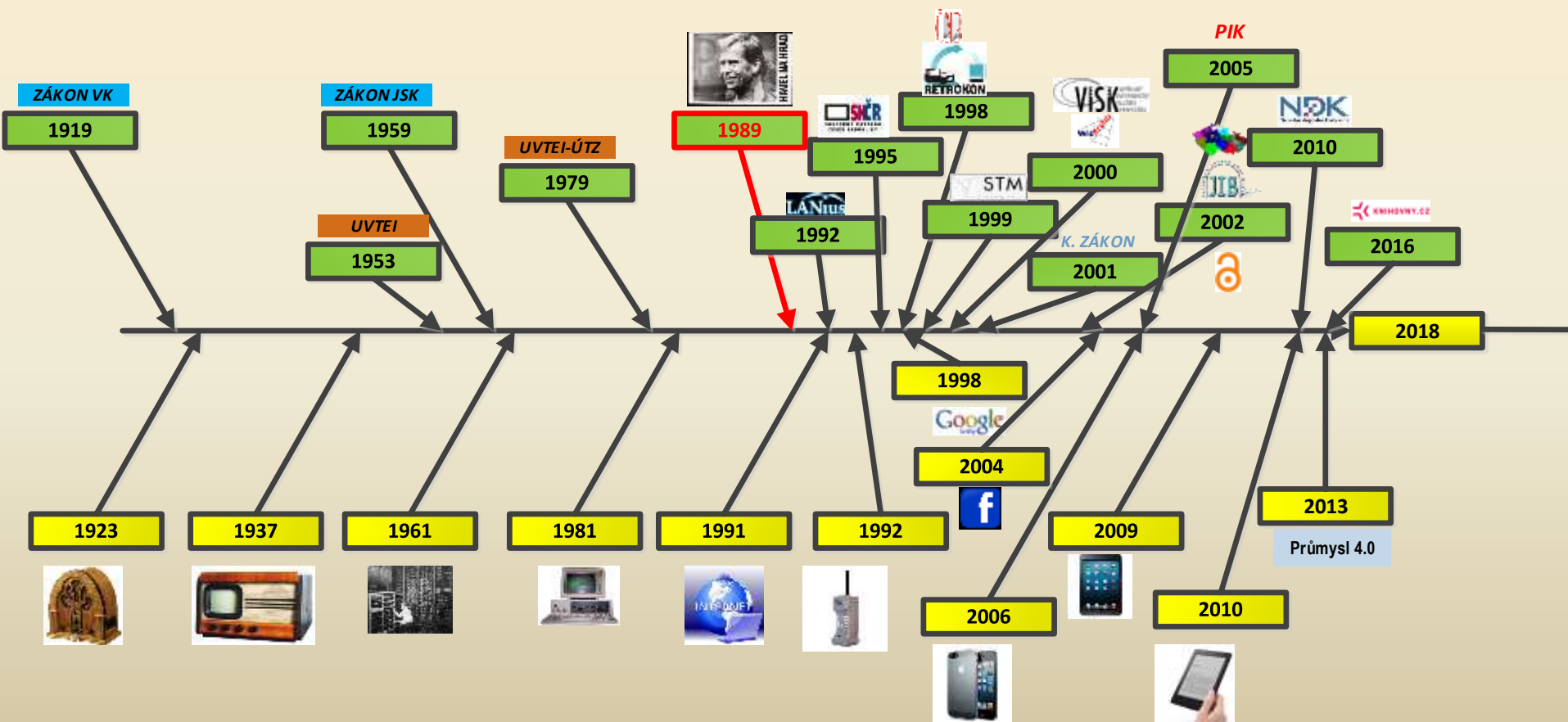
Vývoje knihoven, médií a ICT

Rozvoj knihoven

1450

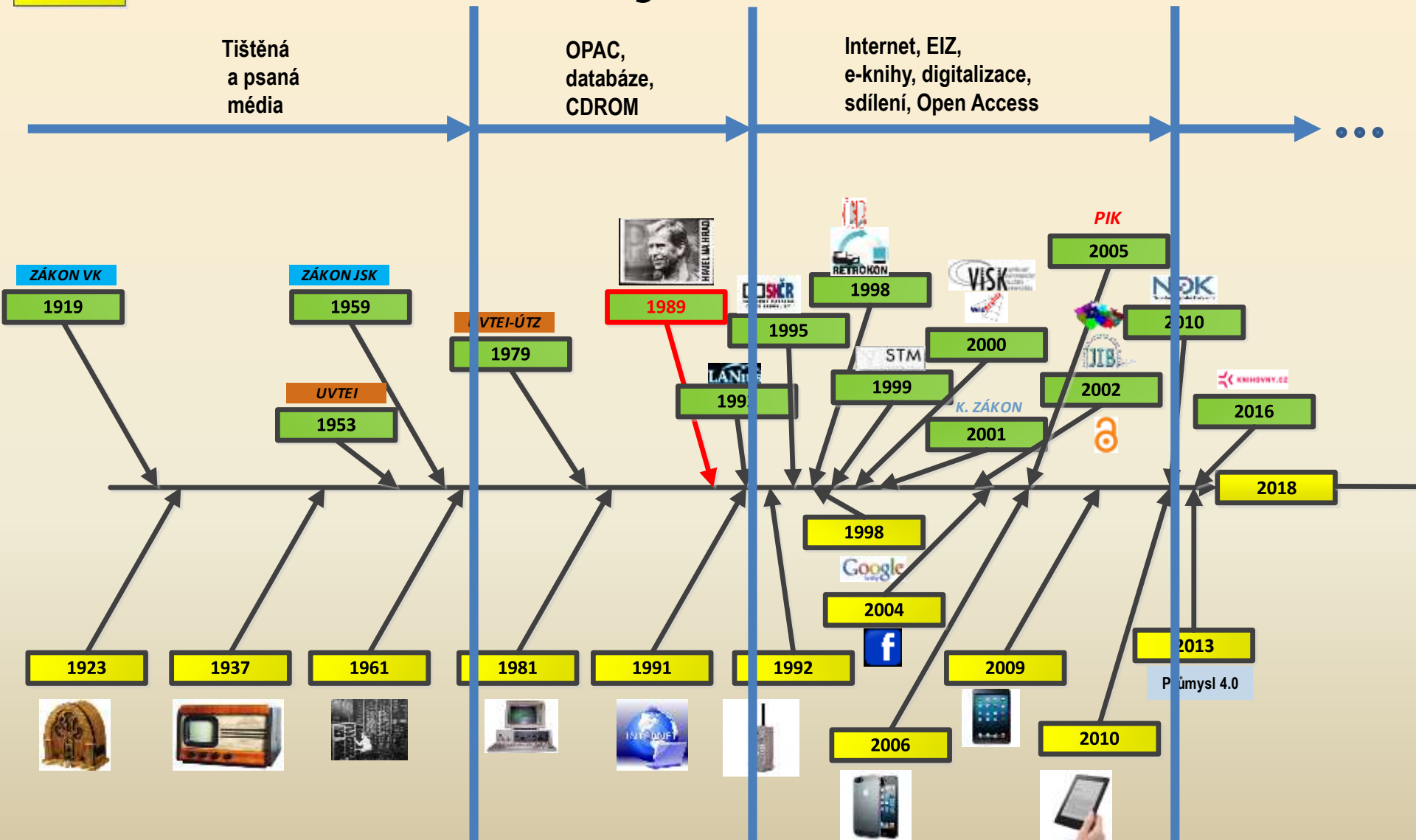
1450

Rozvoj knihoven

Tištěná
a psaná
médiá

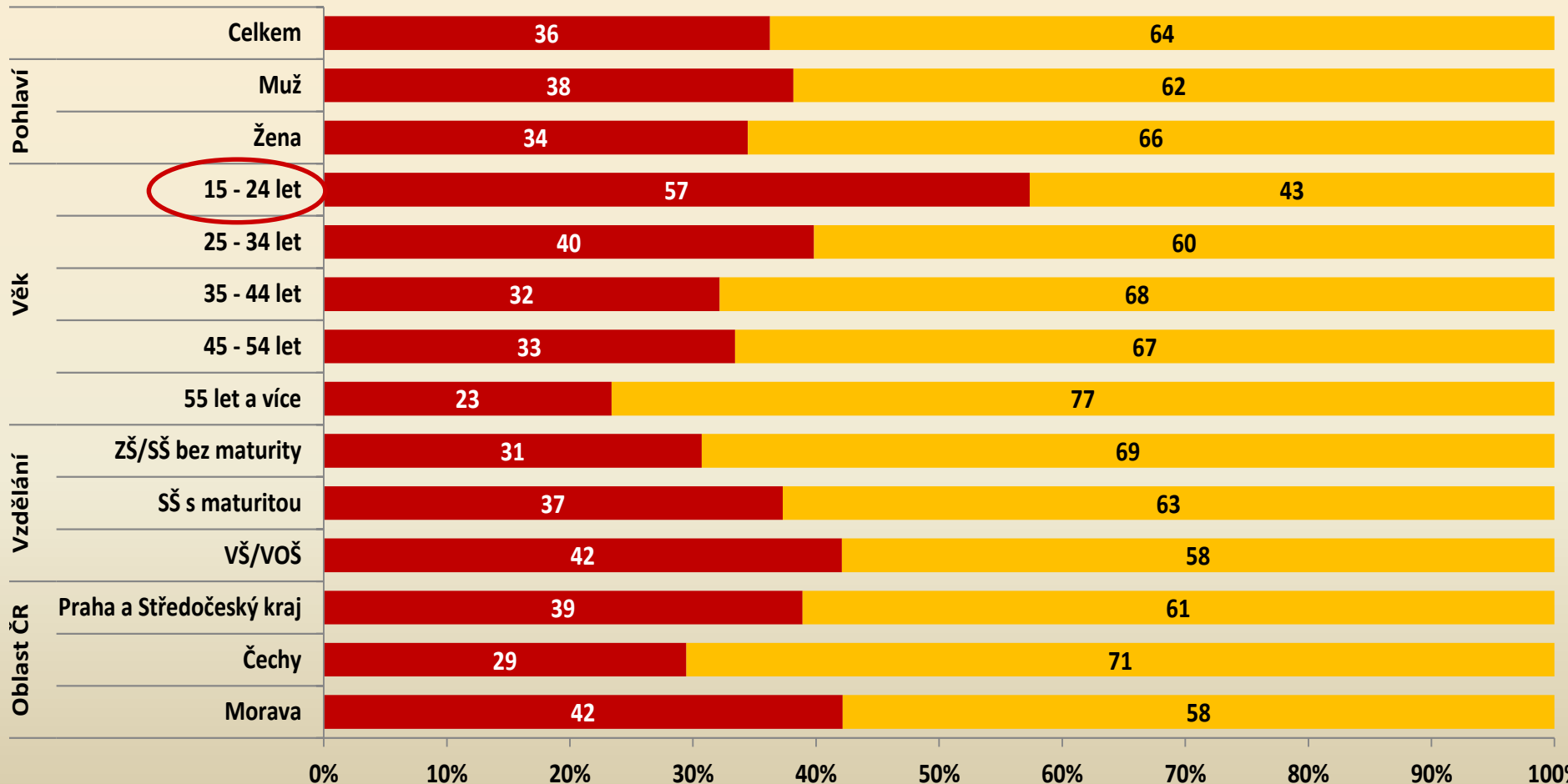
OPAC,
databáze,
CDROM

Internet, EIZ,
e-knihy, digitalizace,
sdílení, Open Access

Proč rozvíjet digitální služby?

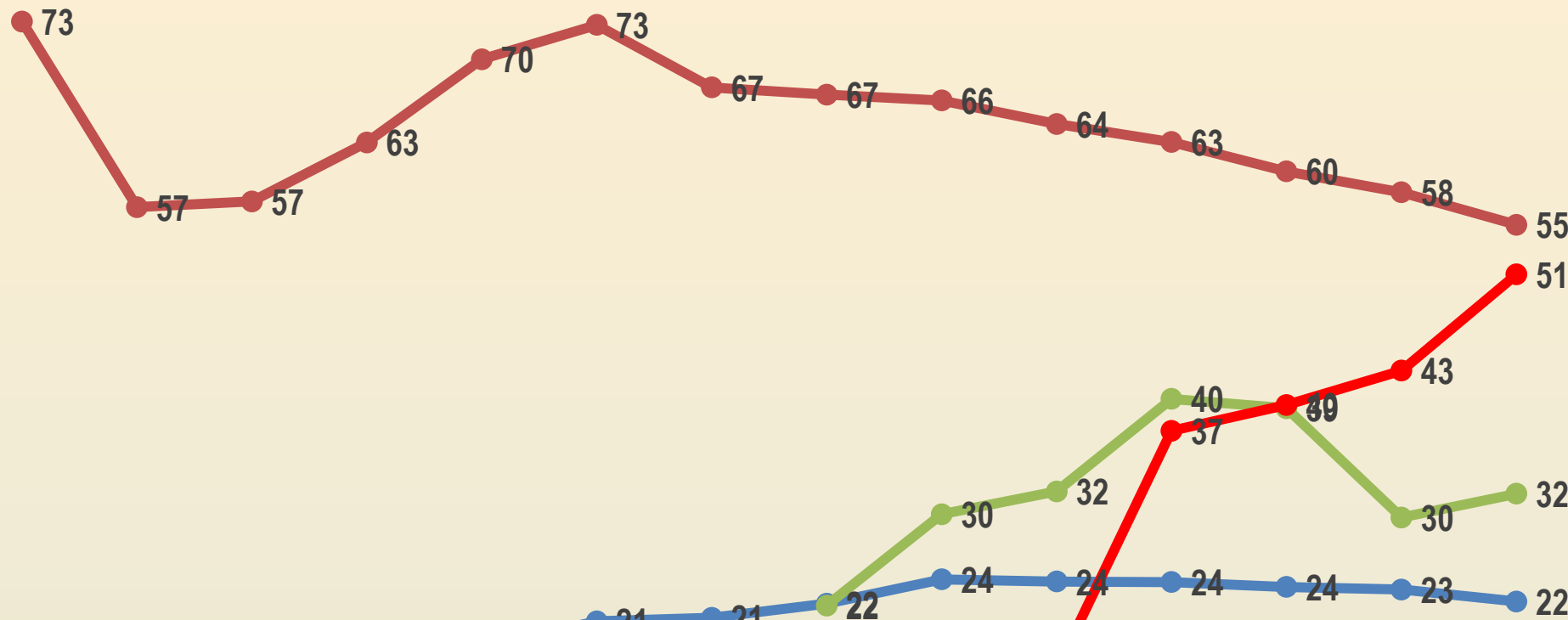
Čtete knihy v elektronické podobě?

57% mladých lidí 15 – 24 let odpovídá ANO

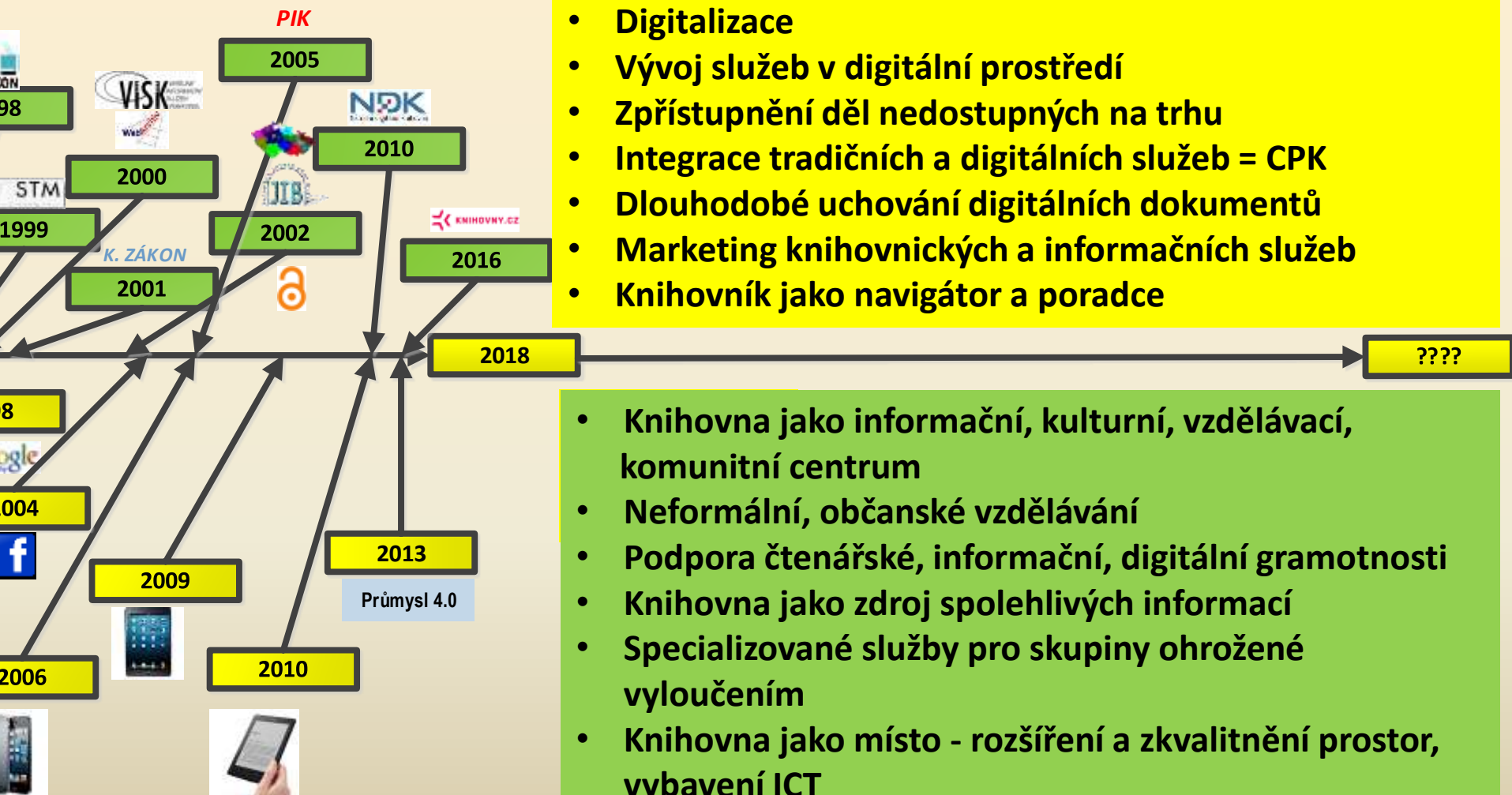
Návštěvníci, výpůjčky, stažené digitální dokumenty (mil.) veřejné knihovny

Počet návštěvníků   Počet výpůjček   Online návštěvy   Stažené digit. dokumenty

r. 1989 r. 1992 r. 1995 r. 1998 r. 2001 r. 2004 r. 2007 r. 2010 r. 2012 r. 2013 r. 2014 r. 2015 r. 2016 r. 2017

Trendy rozvoje knihoven

- Digitalizace
- Vývoj služeb v digitální prostředí
- Zpřístupnění děl nedostupných na trhu
- Integrace tradičních a digitálních služeb = CPK
- Dlouhodobé uchování digitálních dokumentů
- Marketing knihovnických a informačních služeb
- Knihovník jako navigátor a poradce

- Knihovna jako informační, kulturní, vzdělávací, komunitní centrum
- Neformální, občanské vzdělávání
- Podpora čtenářské, informační, digitální gramotnosti
- Knihovna jako zdroj spolehlivých informací
- Specializované služby pro skupiny ohrožené vyloučením
- Knihovna jako místo - rozšíření a zkvalitnění prostor, vybavení ICT

Proměny úlohy knihoven v digitálním světě

Od

Informační zdroj = jedno médium = tisk

Knihovna vytvářena jako samostatná, izolovaná sbírka

Získávání zdrojů pro vlastní knihovnu

Poskytování služeb v přiměřeném čase

Zajišťování činnosti knihovny vlastními silami

Lokální rozsah zdrojů

Zajištění tiskových kopií pro uživatele

Uživatelé přichází do knihovny

Knihovna slouží uživatelům v místě

K

Informační zdroje jsou uloženy na různých médiích

Knihovna jako prostor bez hranic

Získávání zdrojů prostřednictvím konsorcií

Okamžité služby na vyžádání

Outsourcing různých aspektů činnosti knihovny

Globální rozsah zdrojů prostřednictvím internetu

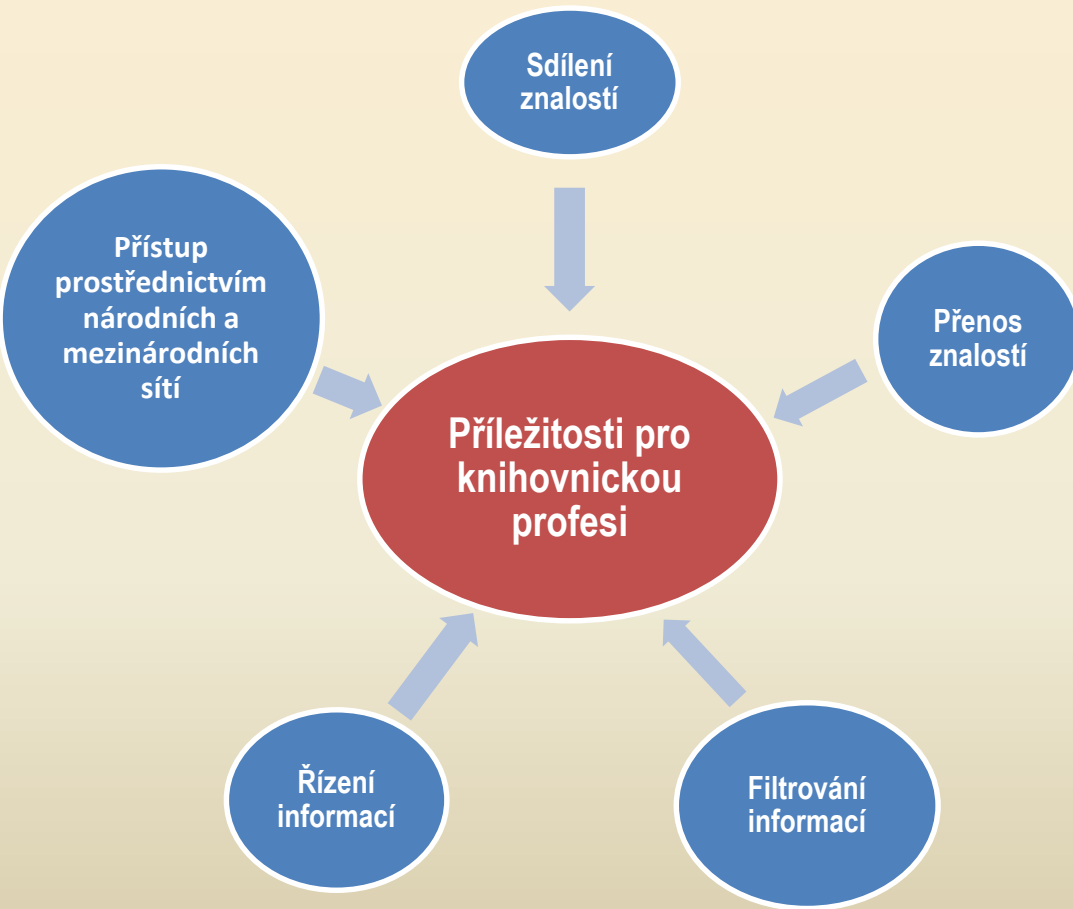
Zajištění kopií – tisk, digitální, přístup online

Knihovna přichází k uživatelům

Uživatelé využívají knihovnu odkudkoliv

Příležitosti pro profesi knihovník v digitálním věku

3 klíčové oblasti

- Tradiční knihovnické dovednosti
- Digitální gramotnost
- Pedagogické, organizační, projektové dovednosti

Tradiční a nové znalosti a dovednosti

Tradiční dovednosti mají stále svůj význam

- Katalogizace,
- Klasifikace, indexace,
- Vyhledávání informací
- Uchování sbírek a informací
- Vzdělání uživatelů
- ....

Nové znalosti a dovednosti

- Reagovat na změny očekávání uživatelů
- Přizpůsobování a přijímání nových dovedností

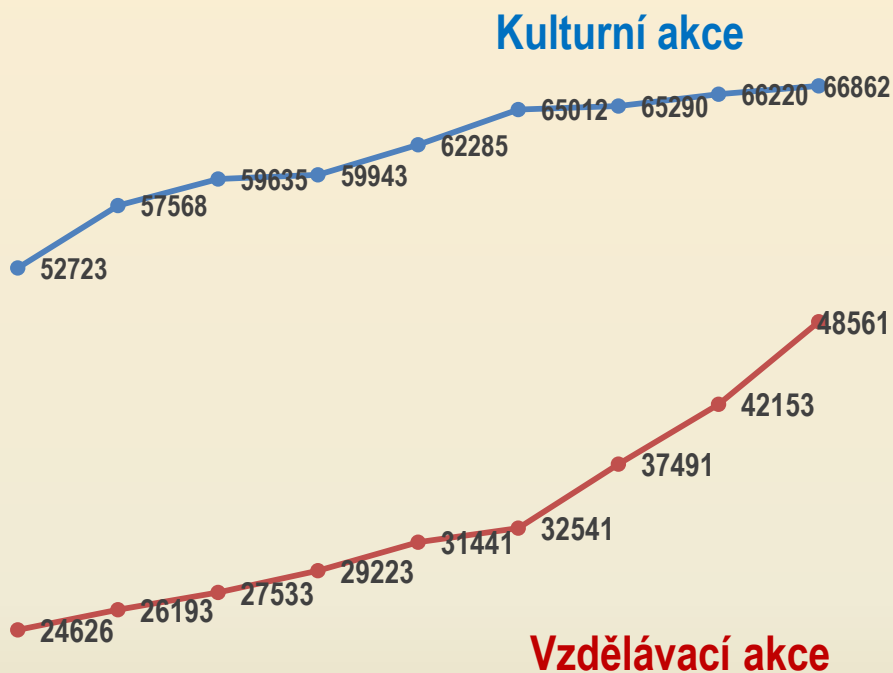

- Celoživotní vzdělávání

Digitální gramotnost

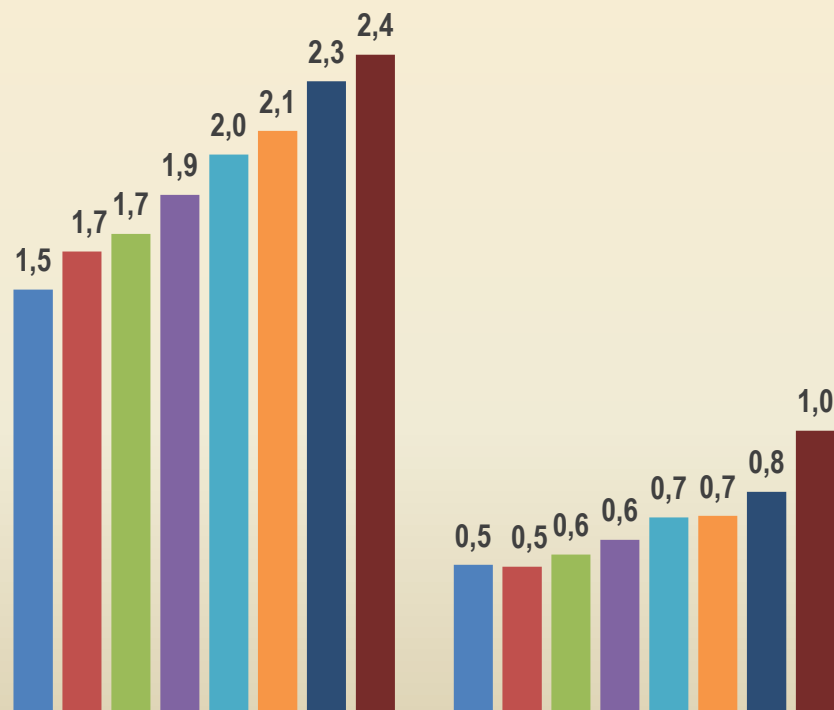
- **Výběr, získání, uchování, organizace a správa digitální sbírky**
- **Katalogizace a metadata, indexační a databázové technologie**
- **Návrh technické architektury digitální knihovny**
- **Řízení síťových zdrojů a služeb v digitálním prostředí**
- **Plánování, implementace a podpora digitálních služeb - informační navigace, sdílení služeb**
- **Design uživatelského rozhraní**
- **Ochrana digitálního intelektuálního vlastnictví**
- **OCR, značkovací jazyky (HTML, SGML / XML)**
- **Programování webových technologií a řízení projektů včetně zajištění kompatibility s digitálním prostředím**

Kulturní a vzdělávací akce v knihovnách

Návštěvy kulturních a vzdělávacích akcí

■ 2009 ■ 2010 ■ 2011 ■ 2012 ■ 2013 ■ 2014 ■ 2015 ■ 2017

Návštěvy kult.akcí

Návštěvy vzděl.akcí

r.2009 r.2010 r.2011 r.2012 r.2013 r.2014 r.2015 r.2016 r.2017

Čím vším by měl být knihovník v digitální době

Knihovny nejsou stejné, ale...

Důležití hráči pro CŽV

- Pracovníci knihoven
- Vedoucí knihoven
- Provozovatelé knihoven
- Knihovnické školy
- Knihovny jako vzdělávatelé
- Dotační politika

3 klíčové oblasti a jejich proporce

- Tradiční knihovnické dovednosti
- Digitální gramotnost
- Pedagogické, organizační, projektové dovednosti

- Různé proporce
- Míra specializace
- Outsourcing

Vezme vám robot vaši práci?

Will “Young Adult Librarian” be Replaced By Robots?

65% Chance of Automation

“Young Adult Librarian” will maybe be replaced by robots.

This job is ranked #360 out of #702, where higher means less likely to be replaced.

Care to share? Click for Facebook, Twitter, LinkedIn, or XING. 👍

FREY, Carl Benedikt a Michael A. OSBORNE.
***THE FUTURE OF EMPLOYMENT:
HOW SUSCEPTIBLE ARE JOBS TO COMPUTERISATION?***

Citace

- RICHTER, Vít a PILLEROVÁ, Vladana. Analýza věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR v roce 2016/2017: zpráva z průzkumu [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2017 [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/docs/copy2_of_Analza_Vzdlavani_zprva_2017_DEF.pdf.
- MANOJ KUMAR VERMA. Changing Role of Library Professional in Digital Environment: A Study. *International Journal of Library Science* [online]. 2015, 13(No. 2) [cit. 2018-05-13]. ISSN 0975-7546. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/286711197_Changing_Role_of_Library_Professional_in_Digital_Environment_A_Study?enrichId=rgreq-ee38639daaed69b6d4d4e78797002aac-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI4NjcxMTE5NztBUzozMDYxMTE0NTY5NzI4MDBAMTQ0OTk5NDA2Njk4Mw%3D%3D&el=1_x_2&_esc=publicationCoverPdf
- FREY, Carl Benedikt a Michael A. OSBORNE. *THE FUTURE OF EMPLOYMENT: HOW SUSCEPTIBLE ARE JOBS TO COMPUTERISATION?* [online]. [cit. 2017-08-09]. Dostupné z: http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/The_Future_of_Employment.pdf
- *Will a robot take your job?* [online]. [cit. 2017-08-09]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/technology-34066941>
- *Jobs Replaced by Robots* [online]. [cit. 2017-08-09]. Dostupné z: <https://www.replacedbyrobot.info/>

Proměny knihovnické profese

Praha, 14. 5. 2018

Příprava odvětví na změny důchodového systému

Vít Richter

Národní knihovna ČR

vit.richter@nkp.cz